

KÖZGAZDÁSZ

A MARX KÁROLY KÖZGAZDASÁGTUDOMÁNYI EGYETEM LAPJA

XVII. ÉVFOLYAM, 6. SZÁM

ÁRA: 80 FILLER

1975. MÁRCIUS 27.

A TARTALOMBÓL

A munkahelyi demokráciáról

1945—1975

Képzési rendszerünk fejlesztéséről

Gondolatok a tagkönyvescseréről

Egy levél Csepelről

A könyvgyűjtési mozgalom értékelésére

Sej szellők, fényes szellők

Diákjaink a kongresszusról

Az elmúlt héten befejeződött az MSZMP XI. kongresszusa, de a beszámoló és a hozzászólásokat követő viták hullámai erre a hétre is átterjedtek. Gyakori téma, beszélgetések alkalmával egy-egy megállapítás újra elemzése, megvitatása. Nem egy kérdésben jelentett a kongresszus a jövőt illetően fontos állomást. Erthető tehát, ha fokozottabban foglalkoztatja azokat, akik ezeket a határozatokat, problémákat később megoldani, alkalmazni, végrehajtani fogják. Körkérdésünkkel — mi ragadta meg leginkább figyelmüket a kongresszus munkájában? — kollégiumi szobákba kopogtattunk.

AZ EGYIK FELSZÓLÁLÓ

a beszámolót követően így összegezte a véleményét: két kulcskérdésben látja a további fejlődés megalapozását egyik, a gazdasági építő munka színvonalának emelése, ezzel nem akarunk bővebben foglalkozni, mert szakmánknál fogva jól ismerjük a problémákat. A másik az eszméi-ideológiai tevékenység tudatformáló szerepének a javítása. Ha valaki kezdetül fogva figyelemmel kísérte a kongresszust, észrevehette, milyen sokan foglalkoztak ezzel a feladattal. Különösen azért fontos ennek mielőbbi helyére tétele, mert a fejlődésben minőségileg új szakaszhoz érkezünk. Az anyagi jólét növekedésével a „miből élünk” kérdést fokozatosan felváltja a „hogyan élünk” kérdése és ezzel a tudati tényezők szerepének növekedése. Nálunk már korábban is elkezdődött ezeknek a kérdéseknek a tisztázása — gondolok itt például a kis- és nagypolgáriságról folytatott vitákra — de mint ahogy az egyik felszólaló is rámutatott ezek a viták sokszor félrecsúsztak. Úgy emlékszem, a KLTE rektorhelyettese mondta, hogy a kispolgáriság elleni harc közben szem elől veszítettük a polgári nézeteket. És ezzel együtt az ellenük való harc is lanyhul. Pedig ezeknek a szétválasztása nagyon fontos, mert a kispolgáriság a munkásosztály szövetségeseinek szemléletmódja, ezeknek a megszüntetéséért folyó harc a szövetségeseinkkel a szövetségeseinkért történik, míg a burzsoá nézetek elleni harc osztályellenesség ellen folyik. Okos felismerés ez, mert a tisztánlátást nehezíti, hogy nálunk nem szembenálló osztályok képviselik ezeket az eszméket, hanem sok ember

fejében keverednek a nézetek. Itt a társadalmi tudat lemaradásáról van szó, ami törvényszerű is, de sokat segítene, a lemaradások behozásában, ha a társadalom által felvetett kérdésekre minél hamarabb megadjuk az elméleti válaszokat. Sokat segítene, egy egészségesebb vitakör elterjedése. Itt nálunk az egyetem is gyakori, hogy semmitmondó lapos általánosságokkal térnek ki a kérdések elől, máskor pedig a „kemény kéz” vagy a „terrorral vegyes szigor” álláspontját képviselik. Ha világosan akarunk látni, ezek levetkőzése okvetlenül fontos lenne. S még valamit. Nálunk az utóbbi időben nagyon elterjedt a nyugatimádás, ami sokszor nagyon is vak. Ezt azért említem, mert nyugaton napjainkban jelentős változások zajlanak. Például a fogyasztói társadalom bálványja a leomlóban, ezzel párhuzamosan az ideológiában is tapasztalható bizonyos távlatvesztés, elbizonytalanodás.

Nem tudom milyen hatása lesz ennek nálunk, de nem árt, ha odafigyelünk.

★
— **EGY BEKEZDEST SZERETNEK IDEZNI** a kongresszus anyagából. „A szocializmus építésében a tudomány, a technika, a kultúra növekvő társadalmi jelentőségével, a tudományos-technikai forradalom fejlődésével párhuzamosan fokozódik az értelmiség szerepe.” Azt hiszem ezt a mondatot minden egyetemistának jól meg kellene jegyeznie. Arról van itt szó, hogy a felsorolt tényezők jelentőségének növekedésével fokozottabban függ a társadalom előrehaladása az én munkám, a te vagy bármelyik leendő szakember munkájának milyenségétől. Különösen áll ez a közgazdászokra. Ismerve a világ-gazdaság alakulását, ismerve azt az új adatot, hogy exportunk részesedése megközelíti a nemzeti jövedelem 50 százalékát, elgondolkoztat a feladatosságunkat illetően. Csak az dolgozhat igaz lelkiismerettel, aki először megszerezte azt a tudást, ami a felelős pozíciók elváltásához szükséges. Ez pedig csak úgy megy, ha a tanulás, a munka alkotó jellegét növeli. Itt nálunk az egyetemvesztés, elbizonytalanodás.
(Folytatás a 3. oldalon)

Meghívó

A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem tanácsa, pártbizottsága, szakszervezeti tanácsa és KISZ-bizottsága meghívja egyetemünk oktatóit és hallgatóit hazánk felszabadulásának 30. évfordulója alkalmából tartandó ünnepségre, amely 1975. március 28-án, 14 órakor, az egyetem aulájában kerül megrendezésre.

Az ünnepi beszédet tartja: Szabó Kálmán, az MTA levelező tagja, tanszékvezető egyetemi tanár, az egyetemi pártbizottság tagja. Főszóllott a páva címmel az Irodalmi Színpad ad másort. Az éneklés másora után a BM Duna Művészegyüttesének másora zárja az ünnepséget.

Felszabadulás

A felszabadulás ma már kutatók vizsgálódási témája, levéltári iratanyag: történelem. De azok számára, akik nyílt értelemmel lehettek tanúi 1944 szörnyű telének és 1945 újjászülést hozó tavaszának, a felszabadulás fogalma a legeggyénibb élményeket eleveníti fel, képeket, melyeknek színét nem fakította ki az idő. Harminc, gondokban és örömlökben gazdag, új generációkat érlelő és új országot teremtő esztendő telt el, de még érzem a légvédelmi pincék dohos szagát, s elevenen élnek bennem 1944 őszének szürke dunántúli képei. A végláthatatlan német katonai oszlopok, a Veszprém utcáin összetorlódo katonai teherautók, ágyúk összevisszasága, a diadalokról már régen leszokott, visszavonuló német csapatok csukaszürke kavargása, egy-egy csendesen menetelő honvéd alakulat. Látom a veszprémi börtön folyosóit, együtt vagyok a Margit körútról frissen átszállított foglyokkal a komáromi börtönben és ismét előttem vannak Dunántúl zsúfolt országútjai, a törtető, tüllkölő, Nyugatra húzó személykocsik az egymásba gabalyodó szekerek, rajtuk batyuk és bútorok között kócos gyerekfejek. Menekülők.

És idézzük csak fel a felszabadulás utáni napok újságlapjaiból a kor krónikásvá vált újságíró megrázó riportjainak sorait: „Halott város ez. Vajon feltámad-e valaha? Elképzelhető-e, hogy egyszer még kenyeret süt a pék, hogy egyszer még villamos csöng a Körúton? Hogy hidunk lesz és átmehetünk rajta Budára? Beülhetünk-e valaha jó, meleg moziba, és egyáltalán lesz-e még egyszer meleg szobánk ablaküveggel? Hideg van, sötétség, a víz se

folyik. Hordágyat cipel két toprongyos nő, cafatokba burkolt jajgató kisgyerek fekszik rajta. Vajon lesz-e valaha kórház, ahol meggyógyítják?” — Innen indultunk el 30 évvel ezelőtt!

A hogy ezzel az „örökséggel”, a megelőző negyedév pusztulásának teherátvitelével, a megelőző negyedszázad morális és gazdasági megnyomorodottságával, a megelőző negyed évezred gazdasági-társadalmi elmaradottságával új élet kezdődhetett, világosan példázza, mennyire sokszoros felszabadulás játszódott le 1945 tavaszán. Amikor a szovjet csapatok az utolsó fasiszta egységeket is szétverték, vagy kiűldözték az országból, felszabadultunk az idegen érdekből a magyar népre kényszerített véres háborúból, ami félmillió ember halálát, nemzeti vagyonunk 40 százalékának pusztulását jelentette. A háború rémségei mellett a német fasiszta csapatok kiűldözése a Drang nach Osten sok évszázados nyomása alól is felszabadított. A 16. század közepe óta hányszor, s úgyszólván állandósulva fenyegette a német hódító mohóság a magyarság létérdekeit. Állandó küzdelmek, szabadságharcok — és sorozatos vereségek. S a jövőt formáló osztályküzdelmeinkben a haladás ellenségei is mindig segítséget találtak a hódítóknak.

A dunántúli utakon nyugat felé menekülő német katonai oszlopokkal tehát nemcsak azokat üldözték ki a szovjet csapatok Magyarországról, akik 1944. márciusában akadálytalanul besétáltak, akik a világháborút képviselték, hanem velük együtt Haynau embereit, Windischgrätz katonáit, Belgiojósó legényeit is. Hitler pusztulásával a német expanzió már-már átvághatatlanul látszó fonala szakadt többé összeköthetetlen darabokra.

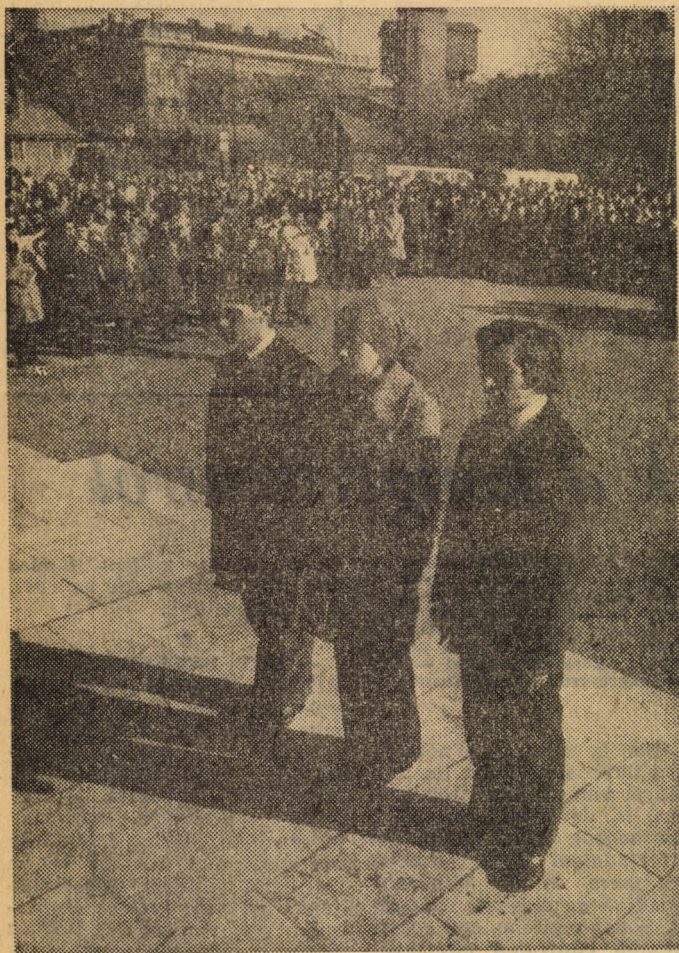
A felszabadulás tehát a függetlenségünket eltipró, legjobb nemzeti erőinket béklyóba kötő, felemelkedésünket évszázadok óta hátráltató, s népünkre háborúkat zúdító német elnyomás alóli felszabadulás is volt!

1945 tavaszán azonban felszabadult a magyar nép a már születésekor is korhadó, magát túlélt Horthy-rendszer igája alól is. Negyed századig volt uralmon hazánkban az 1919 őszén külföldi segítséggel diadalmaskodó ellenforradalom, mely Európában elsőként valószínűleg meg a fasiszta terrorrendszert, melynek ideológusai elsőként léptek fel a fajelmélet embertelen szemléletével.

A Horthy-rendszer felett maga a történelem képviselte a vádat, s mondta ki a halálos ítéletet. Ott tanúskodtunk mindannyian.

Berend T. Iván

Keszorúzási ünnepség a Kun Béla téren

A magyarországi Tanácsköztársaság kikiáltásának 56. évfordulóján a forradalmi munkásmozgalom hőseinek, Kun Bélának, Szamuely Tibornak, Landler Jenőnek az emlékművénel március 21-én koszorúzási ünnepséget rendezett a VIII. kerületi pártbizottság.

A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem KISZ-bizottságának nevében Veres Pál, az egyetemi bizottság titkára, Vincze Gábor, az egyetemi végrehajtó bizottság tagja, Költő Magdolna, az egyetem évfolyamtitkára helyezte el a hálát és a megemlékezés koszorúját.

FOGADÁS

Fogadást ad az egyetem pártbizottsága a felszabadulás előtt és az 1945-ben párttaggá lett kommunisták, a Szocialista Hazáért és a Munkás–Paraszt Hatalomért kitüntetés tulajdonosai tiszteletére. Az ünnepségre, melyen ünnepi köszöntőt Szarvas László, az egyetemi pártbizottság titkára mond majd, március 28-án 16 órakor, a tanácsteremben kerül sor.

A könyvgyűjtési mozgalom értékelése

Lapunk, 1974. szeptember 26-i számában hirdettük meg az egyetemi KISZ-szervezettel karöltve a „Felszabadulási Emlékverseny”-t. A versenynek több fázisa volt, ezek közül legeredményesebbnek az „Adj könyvet a tanyasi iskolának” mozgalom mutatkozott.

Az akció március 15-ével lezárult, eredményességét nemcsak az 1560 darab beérkezett kötet bizonyítja, hanem az a lelkes érdeklődés is, amit egyetemünk hallgatóin kívül más intézmények részéről is tapasztaltunk.

Igy jelentős mennyiségű könyvet adományozott a Kertészeti Kutató Intézet és a Műszaki Egyetem.

Karonkénti bontásban vizsgálva akcióinkat, az első évfolyam tett ki leginkább magáért.

Csaknem az összálomány felét, 706 kötetet gyűjtöttek be elsővéseink.

Külön, ki kell emelnünk a 19., 7., és a 6-os csoportokat. (A felsorolás az évfolyamon belüli sorrendet is jelenti.)

Az általános kar 133 kötetel képviseltette magát, legnagyobb dicséret az V. éveseket, és a III. évfolyam tanár A szakos hallgatókat illeti.

A kereskedelmi karról összesen 251 könyv érkezett, ennek javát (232 darabot), a külkeresek hozták. Közel azonos számú kötetet kaptunk az első három csoporttól, (II/3., II/4. és III. évf. Marketing 2)

Az utolsó pillanatban az iparosoktól is begyűlték az ajándékozásra szánt könyvek, igaz, mindössze két csoport vette észre a sokszori felhívást,

az ipar II/4-es csoporttól 70, az IV. éves szervezőktől 21 kötet érkezett.

A technológia tanszékről 39 darab könyvet kaptunk, a könyvtári KISZ-szervezet pedig 250 darabot ajánlott fel.

Emellett elvállalták és elkészítették a könyvek katalógusba rendezését is.

A mozgalom helyezettei:

I. I. évf. 19. csoport 253 darab kötet

II. Könyvtári KISZ-szervezet 250 darab kötet

III. I. évf. 7. csoport 175 darab kötet.

Egy-egy felajánlott könyvért 5 pontot adunk, a verseny többi fázisában való részvételt szintén pontozással értékeljük.

Az összesített eredményről lapunk következő számában adunk hírt.

A begyűjtött könyvek száma lehetővé tette, hogy a tervezettől eltérően ne egy, hanem két tanyasi iskola ifjúsági könyvtárának alapozásához hozzájáruljunk. De hozzájárulhatunk azokhoz az örömhöz is, amit a könyv, az olvasás tud nyújtani. Köszönet azoknak, akik le tudtak mondani a féltve őrzött gyermekkori kincsekről annak érdekében, hogy másokat is hozzájuttassanak.

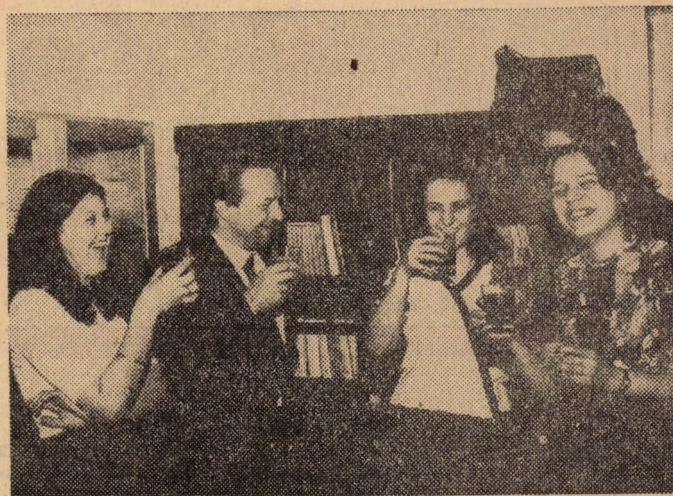
M. P.

Asztalitenisz

Március 21-én zajlott le az oktatói KISZ szervezésében az egyetemi oktatók egyéni asztalitenisz-bajnoksága. Férfiaknál a bajnoki címet Sörös János (Statistikai tanszék), nőknél Illés Mária (Ipargazdaságtan tanszék) szerezte meg. Második helyezettek Bánfi Tamás (Pénzügyi tanszék), illetve Horváth János (Számítástechnika tanszék), harmadik helyezettek pedig Temesi József (Matematika tanszék), illetve Makara Klára (Pol. gazd. tanszék) lettek.

A férfibajnokságban nagyszámú versenyző közül, nagy harcban kerültek ki a győztesek, a nőknél viszont — sajnos — csak a helyezéseken kellett osztozni a három benevezett versenyzőnek.

Ötéves a szakkollégium

Jelenlegi és volt szakkollégisták, oktatóink a Tanácsadó Testület tagjai gyűltek össze március 21-én a Veres Pálné utcai kollégium klubjában, hogy megünnepeljék a Rajk László Szakkollégium megalakulásának ötödik évfordulóját. Könczöl Erzsébet emlékező szavai után az állami vezetés részéről Gondí József elvtárs, a KISZ irányítás részéről pedig Veres Pál köszöntötte a kollégiumot és ösztönözte az új feladatokra. Ezután kedves esemény zajlott le: a szakkollégisták köszöntötték Meszéná Györgyöt, aki az eltelt öt év alatt lankadatlanul fáradozott a matematikával foglalkozó szakkollégisták munkájának irányításában és Chikán Attilát, aki ez idő alatt több volt, mint a kollégium igazgatója: barátja, segítőtársa is volt minden szakkollégistának.

A rövid kis ünnepség végén Kalász István db-titkár a most végzett szakkollégistákat búcsúztatta, és átnyújtotta nekik a kollégium Rajk-emlékplakettjét. Mindezek után vendégek és szakkollégisták az éjszakába nyúló beszélgetésen, immár kötetlen formában emlékeztek az elmúlt évek eseményeire, vitakoztak a jövő feladatairól.

Mikor írta Károlyi?

Sokszor mondjuk a múlt jelentős személyiségeire, hogy műveik ma is időtállóak. A KÖZGAZDÁSZ március 13-i számában olvashatjuk Károlyi Mihály 1911. december 19-én elhangzott parlamenti beszédének részletét, melyben egy közgazdasági egyetem létrehozását szorgalmazza.

A beszédből egy részlet különösen felkeltette érdeklődésünket. „Magyarországon min-

denki jogász, tanár, orvos vagy hivatalnok akar lenni, és műveik ma is időtállóak. A KÖZGAZDÁSZ március 13-i számában olvashatjuk Károlyi Mihály 1911. december 19-én elhangzott parlamenti beszédének részletét, melyben egy közgazdasági egyetem létrehozását szorgalmazza.

A beszédből egy részlet különösen felkeltette érdeklődésünket. „Magyarországon mindenki jogász, tanár, orvos vagy hivatalnok akar lenni, és műveik ma is időtállóak. A KÖZGAZDÁSZ március 13-i számában olvashatjuk Károlyi Mihály 1911. december 19-én elhangzott parlamenti beszédének részletét, melyben egy közgazdasági egyetem létrehozását szorgalmazza.

A beszédből egy részlet különösen felkeltette érdeklődésünket. „Magyarországon mindenki jogász, tanár, orvos vagy hivatalnok akar lenni, és műveik ma is időtállóak. A KÖZGAZDÁSZ március 13-i számában olvashatjuk Károlyi Mihály 1911. december 19-én elhangzott parlamenti beszédének részletét, melyben egy közgazdasági egyetem létrehozását szorgalmazza.

A beszédből egy részlet különösen felkeltette érdeklődésünket. „Magyarországon mindenki jogász, tanár, orvos vagy hivatalnok akar lenni, és műveik ma is időtállóak. A KÖZGAZDÁSZ március 13-i számában olvashatjuk Károlyi Mihály 1911. december 19-én elhangzott parlamenti beszédének részletét, melyben egy közgazdasági egyetem létrehozását szorgalmazza.

A beszédből egy részlet különösen felkeltette érdeklődésünket. „Magyarországon mindenki jogász, tanár, orvos vagy hivatalnok akar lenni, és műveik ma is időtállóak. A KÖZGAZDÁSZ március 13-i számában olvashatjuk Károlyi Mihály 1911. december 19-én elhangzott parlamenti beszédének részletét, melyben egy közgazdasági egyetem létrehozását szorgalmazza.

A beszédből egy részlet különösen felkeltette érdeklődésünket. „Magyarországon mindenki jogász, tanár, orvos vagy hivatalnok akar lenni, és műveik ma is időtállóak. A KÖZGAZDÁSZ március 13-i számában olvashatjuk Károlyi Mihály 1911. december 19-én elhangzott parlamenti beszédének részletét, melyben egy közgazdasági egyetem létrehozását szorgalmazza.

A beszédből egy részlet különösen felkeltette érdeklődésünket. „Magyarországon mindenki jogász, tanár, orvos vagy hivatalnok akar lenni, és műveik ma is időtállóak. A KÖZGAZDÁSZ március 13-i számában olvashatjuk Károlyi Mihály 1911. december 19-én elhangzott parlamenti beszédének részletét, melyben egy közgazdasági egyetem létrehozását szorgalmazza.

A beszédből egy részlet különösen felkeltette érdeklődésünket. „Magyarországon mindenki jogász, tanár, orvos vagy hivatalnok akar lenni, és műveik ma is időtállóak. A KÖZGAZDÁSZ március 13-i számában olvashatjuk Károlyi Mihály 1911. december 19-én elhangzott parlamenti beszédének részletét, melyben egy közgazdasági egyetem létrehozását szorgalmazza.

A beszédből egy részlet különösen felkeltette érdeklődésünket. „Magyarországon mindenki jogász, tanár, orvos vagy hivatalnok akar lenni, és műveik ma is időtállóak. A KÖZGAZDÁSZ március 13-i számában olvashatjuk Károlyi Mihály 1911. december 19-én elhangzott parlamenti beszédének részletét, melyben egy közgazdasági egyetem létrehozását szorgalmazza.

A beszédből egy részlet különösen felkeltette érdeklődésünket. „Magyarországon mindenki jogász, tanár, orvos vagy hivatalnok akar lenni, és műveik ma is időtállóak. A KÖZGAZDÁSZ március 13-i számában olvashatjuk Károlyi Mihály 1911. december 19-én elhangzott parlamenti beszédének részletét, melyben egy közgazdasági egyetem létrehozását szorgalmazza.

A beszédből egy részlet különösen felkeltette érdeklődésünket. „Magyarországon mindenki jogász, tanár, orvos vagy hivatalnok akar lenni, és műveik ma is időtállóak. A KÖZGAZDÁSZ március 13-i számában olvashatjuk Károlyi Mihály 1911. december 19-én elhangzott parlamenti beszédének részletét, melyben egy közgazdasági egyetem létrehozását szorgalmazza.

A beszédből egy részlet különösen felkeltette érdeklődésünket. „Magyarországon mindenki jogász, tanár, orvos vagy hivatalnok akar lenni, és műveik ma is időtállóak. A KÖZGAZDÁSZ március 13-i számában olvashatjuk Károlyi Mihály 1911. december 19-én elhangzott parlamenti beszédének részletét, melyben egy közgazdasági egyetem létrehozását szorgalmazza.

A beszédből egy részlet különösen felkeltette érdeklődésünket. „Magyarországon mindenki jogász, tanár, orvos vagy hivatalnok akar lenni, és műveik ma is időtállóak. A KÖZGAZDÁSZ március 13-i számában olvashatjuk Károlyi Mihály 1911. december 19-én elhangzott parlamenti beszédének részletét, melyben egy közgazdasági egyetem létrehozását szorgalmazza.

A beszédből egy részlet különösen felkeltette érdeklődésünket. „Magyarországon mindenki jogász, tanár, orvos vagy hivatalnok akar lenni, és műveik ma is időtállóak. A KÖZGAZDÁSZ március 13-i számában olvashatjuk Károlyi Mihály 1911. december 19-én elhangzott parlamenti beszédének részletét, melyben egy közgazdasági egyetem létrehozását szorgalmazza.

A beszédből egy részlet különösen felkeltette érdeklődésünket. „Magyarországon mindenki jogász, tanár, orvos vagy hivatalnok akar lenni, és műveik ma is időtállóak. A KÖZGAZDÁSZ március 13-i számában olvashatjuk Károlyi Mihály 1911. december 19-én elhangzott parlamenti beszédének részletét, melyben egy közgazdasági egyetem létrehozását szorgalmazza.

A beszédből egy részlet különösen felkeltette érdeklődésünket. „Magyarországon mindenki jogász, tanár, orvos vagy hivatalnok akar lenni, és műveik ma is időtállóak. A KÖZGAZDÁSZ március 13-i számában olvashatjuk Károlyi Mihály 1911. december 19-én elhangzott parlamenti beszédének részletét, melyben egy közgazdasági egyetem létrehozását szorgalmazza.

A munkahelyi demokráciáról

Interjú Kovács Géza egyetemi tanár szb. elnökkel

„...a szocialista demokrácia általános kibontakoztatásával közelebb jutunk annak a lenni követelménynek a megvalósításához, hogy az állampolgárok többsége váljék a hatalom gyakorlásának és a közügyek intézésének részesevé. Ez a munkáshatalom, a szocialista állam erősítésének és fejlesztésének elsőrendű követelménye, pártunk politikai programjának fontos része.”

Az idézet a Központi Bizottság beszámolójából való, melyet Kádár János mondott el a XI. kongresszuson.

A munkahelyi demokrácia kérdésköre egyike azoknak a fontos témáknak, amely foglalkoztatja egyetemi közvéleményünket.

Kérdéseinkre dr. Kovács Géza egyetemi tanártól, az MKKF szakszervezeti bizottságának elnökétől kértünk választ.

Vajon mennyire felel meg intézményünkben a munkahelyi demokrácia az elvárásoknak, és mik az ezzel kapcsolatos jövőbeni feladataink?

— Előjáróban hangsúlyoznom kell, hogy a demokratikus fórumok az irányításnak, a vezetésnek olyan hatékony keretei, ahol a döntés előkészítésétől, a döntés meghozatalán át a határozat végrehajtásának ellenőrzésig minden fontos elem szerepel. Nagyon nagy félreértések származhatnak abból, ha ezt az egész demokratizmust valamiféle döntéselőkészítés címen folyó vég nélküli vitának tekintenénk, ha abban látnánk lényegét, hogy minél több fórumon vitatkozunk, minél több kérdéssel. Ezzel kapcsolatban hadd hozzak itt Leninről három idézetet. Lenin 1918-ban aláhúzta:

„A mai szovjet intézmények és azok a gazdasági szervezetek, amelyeket az ipari munkások ellenőrzés fogalma jellemz, még az erjedés és a teljes kiforratlanság szakaszában vannak. Ezekben a szervezetekben persze túlsúlyban van, hogy úgy mondjam, a vitaközlés, vagy gyűléses és gyakorlati munkával szemben. Másrészt ez nem is lehet, mert a nép új rétegeinek a társadalmi építésben való bevonása nélkül, a mostanáig alvó nagy tömegek aktivitásának felébresztése nélkül szó sem lehet semmiféle forradalmi átalakulásról. A véget nem érő viták, és oly gyűlések, amelyek már szakaszára emlékeztetnek bennünket, amelyen már túléltünk. Itt az ideje, hogy gyakorlatiasabban vessük fel a kérdést. A testületi vezetés, mint a szovjet igazgatás szervezésének alaptípusa, kezdetleges valami, ami az első szakaszban szükséges, amikor újonnan kell építeni. De a megállapodott, többé vagy kevésbé szilárd formák mellett a gyakorlati munkára való áttérést az egyszemélyi vezetéssel, mint olyan rendszerrel függ össze, amely leginkább biztosítja az emberi képességek legjobb felhasználását és a munka reális, nem pedig szavakban való ellenőrzését. A testületi ve-

zetés a legjobb esetben is csak nagy erőparázással jár, és nem felel meg a központosított nagyipar viszonyainak, amelyek gyors és pontos munkát követelnek. Ha a testületi vezetés védelmezőit nézzük, azt látjuk, hogy határozataikban túlságosan elvont formában lemezőrzik, hogy a kollégium minden tagját személyes felelősség terheli a feladatok teljesítéséért. Ma már abc nálunk ez. De akik gyakorlati tapasztalatokkal rendelkeznek, azok tudják, hogy a gyakorlatban száz körül egy esetben van így. Az esetek óriási többségében ez a felelősség csak papíron marad. Egyetlen kollégiumi tagnak sincs közzétett ilyen feladata, a feladatait egyik sem felel személyesen.”

— A lomposság, hanyagság, gondatlanság, pontatlanság, ideges kapkodás, hajlamosság arra, hogy a cselekvést vitákkal, a munkát beszélgetéssel helyettesítsük, hajlamosság arra, hogy a világon mindenhez hozzáfogjanak, de semmit be ne fejezzenek, a képzett embereknek egyik olyan sajátossága, amely egyáltalán nem gonosz természetűből, még kevésbé rossz akaratukból fakad, hanem életszokásaikból, munkakörülményeikből, a túlfeszített munkából, a szellemi és fizikai munka természetellenes különválásából következik.”

Ha az ember anélkül olvasná e sorokat, hogy tudná ki, mely évben írta, az lenne a benyomása, hogy ezek a szavak ma hangzottak el, mert sok tekintetben ma is érvényesek. Ez a Lenin által felvetett téli álom sajnos hosszú ideig elhúzódik nálunk is, itt az egyetemen, és igen gyakran jellemző az azok a vonások, amelyekről Lenin itt beszélt. Ma már azt is tudjuk, hogy nemcsak a túlfeszített, hanem a túl laza munka is szüli az említett jelenségeket.

— Hogy a lenini megállapítások ránk nagyon is vonatkoztathatók kérdéskörében maradjunk — véleménye szerint a kollektív testületi vezetés és az egyszemélyi vezetés kapcsolatának milyen gyakorlata alakult ki nálunk? Van-e személyi vezetőnek valamiféle mozgási szabadsága, vagy túlságosan elvárjuk, hogy végrehajtók legyenek, vagy egyszerűen a testület legyen egyéni vezetője elképzelésének végrehajtója, mert e tekintetben hullámzó a gyakorlat az egyetem történetében.

— A kollektív, a testületi vezetés és az egyszemélyi vezetés nem működik maradéktalanul és nem pontosan kialakult gyakorlat szerint megy itt az egyetemen. Elvileg a testületi vezetésnek kellene körülírni, meghatározni azokat az alapvető, fejlesztési irányokat, amelyek felé az egyetemnek tartósan haladnia kell. Másrészt a testületi vezetésnek kellene körülírni az egyszemélyi vezetők önálló döntéseinek játékszabályait, szabadságfokát. A harmadik elem, amelynek itt jelentkezni kellene, az az egyszemélyi egyénileg hozott döntések, társadalmi ellenőrzése és minősítése abból a szempontból, hogy a folyamatok operatív munkában az állami vezetők, de a társadalmi szervek vezetői is milyen mértékben tartották be a játékszabályokat, s amiben egyetemesen megegyeztek, és ha eltértek ezektől, akkor az eltérést utólag mennyire igazolta a gyakorlat, vagy mennyire nem igazolta azt.

Amik itt vita tárgyát képezik és harci kérdésekké válnak, két formában öntenek végleges változa-

tokat. Egyrészt úgy, hogy a testületek túlzott mértékben zsugorítani akarják az egyszemélyi vezető mozgási szabadságfokát. A másik véletel pedig az, hogy az egyszemélyi vezetők törekvéseikben próbálják a testületeket saját elképzeléseiknek alárendelni. Lehetővé kell tenni a vezetőnek és természetesen kell tartani azt a törekvést, hogy próbálja valami maradandó elemmel beírni nevét az intézmény fejlődésének történelemébe. Tehát messze nem érték egyet azzal, hogy a mindenkori vezető passzív végrehajtója legyen egy közösségi elképzelésnek.

De fordítva is áll a dolog. Nem lenne jó olyan gyakorlatot bevezetni, hogy miután minden vezetőnek nyilvánvalóan saját koncepciója van, egy előző vagy más vezetőtől eltérő felfogása, az intézmény jelenét, jövőjét illető kérdésekben, ebből kifolyólag mindig valamit előlről kelljen kezdenünk és mindig a testületnek kelljen az újrakezdés lehetőségét és útját elfogadnia. A testületi vezetésnek itt az egyetemen, az intézmény fejlődésében, tevékenységében a kontinuitást, a folytonosságot kell biztosítani, ami nem zárja ki a szakmai, tudományos és a szervezeti megújulás lehetőségét. Az ilyen jellegű kontinuitásnak tulajdonképpen a testület kell, hogy letéteményese legyen. Ezt gyakorlatilag azért sem könnyű érvényesíteni, mert a demokratizmushoz hozzátartozik, hogy maguk a testületek is megújuljanak, tehát ott sincs változatlan összetétel. Ettől azonban még lehet törésmentes megújulás. Az a véleményem, hogy legalábbis az elmúlt éveket figyelembevéve, egyetemünkön a pártbizottság inkább volt ennek a folyamatosságnak letéteményese, mint az egyetemi tanács. Az egyetemi tanácsban ez a fejlődés biztosítás, a kontinuitás több alkalommal is különböző pontokon törést szenvedett. Ennyit erről a kérdésről.

— Milyen a különböző szervek együttműködése az egyetemi vezetésben? Van-e demokratikus munkamegosztás a gyakorlatban, az állami és társadalmi szervek között?

— Az a véleményem, hogy a különböző testületek között ki kell alakulnia egyfajta munkamegosztásnak, következésképpen a különböző testületeknek ugyanazzal az átfogó kérdéskörrel más-más aspektusból kell foglalkozni. Nem tartom értelmes gyakorlatnak, ha azonos alapokon vitáznak, ha többé-kevésbé, vagy egészében azonos tartalmú előterjesztést azonos aspektusból vitat az egyetemi tanács, a pártbizottság, a szakszervezeti tanács vagy a KISZ-bizottság.

Mindegyik testületnek meg kell, hogy legyen a maga specializációja. Ez azt jelenti, hogy más aspektusú kérdéskörrel, problémákkal kell foglalkozni a közös cél végrehajtásához.

De a különböző szervek között a tevékenység konkrétumot illetően is kell lenni bizonyos munkamegosztásnak. Ezt a munkamegosztást mi úgy igyekeztünk a szakszervezet vonatkozásában megoldani, hogy — jöllehet, kifejtettük az egyetem fontos problémáiról véleményünket — a szakszervezeti munkában nagyobb hangsúlyt kapott a szociálpolitikai tevékenység és az érdekvédelem. Ez nem azt jelenti, hogy az egyetemi

Diákjaink a kongresszusról

(Folytatás az 1. oldalról)

men, ezt úgy értelmezem, hogy a képzésben az önálló-ságra a gondolkodásra nevelést kell elősegíteni, de nemcsak felszólalásokban, hanem a gyakorlatban is.

★

MÁR A BESZÁMOLOBAN IS feltűnt, a későbbi hozzászólók pedig csak megerősítették, hogy az ifjúság világnézeti oktatása és nevelésének kérdése mennyire előtérbe került. Többben is foglalkoztak azzal, hogyan lehetséges a marxista-leninista oktatás szerepének növelését elérni, a szakoktatás tartalmi és formai kereteiben, vagyis hogyan lehetséges szorosabban fűzni a szakmai világnézeti egységet. Valószínű, hogy ez a kérdés más egyetemeken (orvosi, bölcsész) élesebben jelentkezik, de azért nálunk is van javítani való. Nagyon sok még a könyvtári beszélgetés egy-két szemináriumon. Tanárok és a diákok is csak a könyvhöz ragaszkodnak. Azt kérik számon, azt mondják fel, és az önálló kérdésfelvetés a vita, elég ritka jelenség. Meglepetéssel tapasztaltam, hogy egyes csoportokban milyen passzívítás jellemzi például azokat az órákat, ahol a közelmúlt, vagy a ma eseményeiről van szó. Pedig ebben a korban élünk, ennek megismerése lenne a legfontosabb a számunkra. Nem tudok tanácsot adni, de úgy gondolom, hogy nálunk is felújításra szoruló ezekben a tárgyakban a képzési forma.

★

ÖRÖMMEL HALLOTTAM, hogy a küldöttek közül volt, aki megfogalmazta azt az álláspontot, ami a KISZ-tagságot illetően régóta a „levéglőben lóg”. Konkrétan: nagyon sokan vannak, akik csak a jogukat hangoztatják, óhajai-

kat, növekvő igényeiket fogalmazták meg a kötelező feljesztéséről pedig hallgatnak. A szocializmus építésében egy politikai szervezetben ilyen „kibicekre” nincs szükség, alinnél az elkötelezettség nem párosulhat határozott kiállással, akikre a közömbösség, a növekvő jólétekből fakadó fizikai és szellemi elkényelmesedés a jellemző. Nagyon dicséretes, hogy néhány alapszervezet a fentiek szellemében próbálja szelektálni a KISZ-tagságot. Csak az a baj, hogy nem egyetemes még ez a szemlélet. Sok alapszervezet ugyanis éppolyan langyosak az értékei tárgyilése, mint a korábbi években.

★

A ZÁRÓBESZÉD BANGZOTT EL egy számunkra a fiatalság számára nagyon lényeges gondolatot, s amelyet elsősorban az idősebb generációk figyelmébe szeretnék ajánlani. Az ifjúság kérdéséről van szó, arról, hogy a jövőben az ifjúság kérdéseivel osztálymegkülönböztetés alapján marxista módon kell foglalkozni. Ha nem ez a szemlélet, akkor sehová sem jutunk. A történelem folyamán minden korban a fiatalság fejé-

hez vágják, hogy elkorcsosuló nemzedék, nem tiszteli az idősebbeket. Külső formai dolgokban: öltözködés, hajviselet, beszédstílus mindig voltak és lesznek is viták, de az ifjúságot nem ezek alapján kell megítélni, hanem a végzett munkája, a rábízott feladatok teljesítése a társadalmi kérdésben tanúsított magatartása alapján. Ezek döntő szempontok és azt hiszem, hogy érdemes lenne komolyabban megvizsgálni mi az, amit mi fiatalok letesünk, vagy letehetnénk az asztalra. Mert korántsem végezzük azt a munkát, amit végezhetnénk. És ez nemcsak a mi bűnünk. Több bizalom kell, több megbízás. Nagyon lényegesnek tartom, hogy a kongresszus kimondta: „Az ifjúság nevelésének legfőbb pedagógiai receptje a megbízás, a feladat, a munka... Bátran és bizalommal adjunk feladatokat a fiataloknak.”

Néhány észrevétel, megjegyzés hangzott el az előző sorokban. Nem adnak teljes képet a kongresszusról, de olyan problémákra hívják fel a figyelmet, amelyek bennünket egyetemistákat érintenek, fokozottabban érdekelnek.

Sebők János

Pályázati felhívás

A Szakszervezetek Országos Tanácsa nóbizottsága, kulturális, agitációs és propagandaosztálya a nők nemzetközi éve tiszteletére „HIVATÁSOM A MUNKA” címmel a dolgozó nők részére pályázatot hirdet.

A pályázók adnak hű képet a nők munkában betöltött szerepéről saját vallomásaik alapján. A pályamunkák személyes tapasztalatok és élményanyagok feldolgozásával mutatják be az alkotómunka örömeit, a munkára történő felkészülés és továbbképzés hasznosságát, eredményeit és ellentmondásait, a kollektíva segítségét! Tükrözzék a munka és a hivatás, a család és a munkahelyi kollektívához való viszony

összefüggéseit, harmóniáját, elteltségét és azok leküzdésének módját.

A pályázat terjedelme maximum 15 gépet oldal lehet. Beküldési határideje: 1975. szeptember 1. Cím: Szakszervezetek Országos Tanácsa nóbizottsága, 1415 Budapest, Dózsa György út 84/B. A legsikeresebb munkákat díjazzuk. I. díj: 6000 forint, II. díj: 4000 forint, III. díj: 3000 forint.

A zsűri a helyezéseken kívül még több pályázatot külföldjében részesít. A külföldi pályázók utak, kiskönyvtársorozatok. A díjak átadására 1975. novemberében kerül sor. Szakszervezetek Országos Tanácsa

zet, hogy még az egy emeleten, több esetben egymás mellett levő tanszékek munkatársai sem ismerik egymást.

Nincs semmiféle normális kapcsolat egy-egy évfolyamon, egymás tárgyaiba építő oktatók között. És hiányoznak azok az emberi kapcsolatok is, az egyetem különböző közösségei között, amelyek elemi feltételül kellene, hogy szolgáljanak ahhoz, hogy az egyévi tartozás érzése kialakuljon az egyetem közösségében.

Külön növelte a problémát, hogy jelentősen megnövekedett az egyetemi oktatók és alkalmazottak létszáma az elmúlt évben, ami már potenciálisan önmagában is rejti a szétesés veszélyét. És e tekintetben a helyzet romlása irányában hatott az is, hogy a jelenlegi központi épületből egyes tanszékek, intézmények kiszorultak és a Makarencó utcában levőkkel a kapcsolattartás technikailag is nehezebb.

Azt hiszem, hogy elkövetkezendő időszakban az új szakszervezeti bizottságok, vagy tanácsnak egyik olyan, ha nem is elsőrendű, de mégis fontos feladata lehet az, hogy próbáljon erőfeszítéseket tenni egy ilyen tanári klub létrehozásáért.

Ha a tanszéki képviseleti rendszert és a klubot leszámítjuk, akkor egészében szervezeti oldalról kiépülnek tekinthető az egyetem a demokratizmus szervezeti rendszere. Nézetem szerint a demokratizmus továbbfejlesztése nem elsősorban szervezeti, hanem tartalmi kérdés. Ez egyrészt azt jelenti, hogy a demokratizmus nemcsak a döntést, előkészítést kell, hogy jelentse, nem is csak a döntésben való széles körű részvétel, hanem az együtt hozott határozatok közös végrehajtását is és a végrehajtás ellenőrzését. Nem szabad megrekedni a döntést előkészítő szakasznál. És itt bizony kinek-kinek jól körülhatárolt egyéni felelősséget is hangsúlyozni kell, és a határozatok végrehajtásához való viszonyt erőteljesen javítani kell egyetemünkön, valamennyi szinten és valamennyi testületben.

— Milyen szerepet töltenek be a munkabizottságok? Ezek munkabizottságok, vagy pedig a hatalmi struktúrának valamiféle sajátos vetületei?

— Úgy látszik, többet kell a jövőben foglalkozniuk a különböző munkabizottságok kérdésével. Egyrészt döntést előkészítő megalapozó munkabizottságokra szükség van. Bizonyos ponton túl azonban főnnál annak a veszélye, ha eltuloznak a munkabizottságok számát, a munkabizottságban dolgozók létszámát, akkor a vezetési energia jelentős hányadát viszi el azok mozgatója és ez hátrányos lehet a vezetés hatékonyságára.

A másik, amiről — bár talán ma még csúrájában van, de éppen ezért kellő időben érdemes szót ejteni — hogy kezd egyetemünkön eluralkodni egy olyan nézet, a különböző testületekben, és most már a munkabizottságokban való részvétel tekintetében is, hogy azok valamiféle hatalmi struktúrában való képviselőket jelentenek. A munkabizottság elsősorban munkabizottság kell, hogy legyen. Ilyen értelemben a különböző tanszékeknek, köröknek, közösségeknek a részvétel a bizottságban azért fontos, hogy zökkenőmentesebben biztosítani lehessen a közösségekkel való kapcsolattartást, és az in-

formáció áramlását, a munka színvonalasabb végzése érdekében.

Nem olyan hatalmi képződményként kell kezelni ezeket, amelyekben az egyes közösségek parciális érdekei csak akkor látjuk biztosítottak, ha emberünk ott ül bennük.

Nem szeretném, ha félreértés történe e tekintetben. Nem állítom, hogy itt általában ez a jellemző. Ám ilyen negatív jelenségek az utóbbi időben kibontakozóban vannak, és ezeket a munka hatékonysága szempontjából veszélyes jelenségeknek tartom.

— A szintek tekintetében is felvetődik a partnerségi viszony kérdése? Tehát milyennek lehet tekinteni az együttműködést az állami, párt-, szakszervezet és KISZ-szervezet között?

— Úgy látom, van fejlődés, de hullámlás is tapasztalható a partnerségi viszonyok a gyakorlatban. Alapjában véve ma a partnerségi viszony megoldottnak tekinthető, mint az egyetemi tanács, pártbizottság, szakszervezeti tanács, és ezeknek az operatív szervei szintjén és kari szinteken is.

Viszonylag sajátos a helyzet a tanszékek tekintetében abból adódóan, hogy a társadalmi szervek részéről érvényesült egy olyan szemlélet, hogy pártbizalminak, szakszervezeti bizalminak több esetben viszonylag fiatalabb, kevesebb tapasztalattal rendelkező munkatársakat választottak. Ezért az együttműködésnek inkább olyan akadályai voltak, amelyek abból adódtak, hogy a tanszékvezető mellett működő bizalmiak talán a koruk miatt is, talán szakmai súlyuk miatt is nem tudtak minden esetben partnerként az állami vezetés mellett érvényesülni, és nagymértékben az állami vezető szándékától, megértésétől is függött, hogy ez az együttműködés hogyan valósul meg. Mindennek ellenére a kép teljessége érdekében meg kell mondani, hogy szakszervezeti tekintetben sem tapasztaltam, pártforumokon sem hallottam ennek ellenére olyan észrevételeket, miszerint tömeges jelenség lett volna az, hogy az állami vezetők negligálják az együttműködő párt- vagy szakszervezeti bizalmi véleményét. Mindenesetre

fől kell készülnünk arra, hogy a döntésekben és a döntésekhez szükséges javaslatok megtételében is számos vonatkozásban erőteljes decentralizáció valósult meg egyetemünkön. Megnőtt a tanszékek szerepe, a karoké is persze, és ez azt is jelenti, hogy a tanszékeken a bizalmiállapot kialakításánál nem lehet egyetlen szempont az, hogy „valahol el kell a közéleti munkát kezdeni”.

Még inkább nagyobb egységekben szükséges, hogy a bizalmiak is a kellő szakmai, politikai tapasztalattal és érettséggel rendelkezők köréből kerüljenek ki.

— Az egyetemi demokratizmus továbbfejlesztésével milyen feladatok hárulnak a tanszéki egységekre? A tanszéki demokratiának melyek azok a kérdéskörök, amelyekre az elkövetkezendő időben oda kell figyelni?

— Tanszékeink érdeklődési homlokterében több olyan témakör került, amelyek igénylik a problémák jó átgondolását, a kollektív véleménycserét és egy széles alapokon álló döntéshozálást teteleznék föl.

Nem fontossági sorrendként hangsúlyozva, de lényeges kérdéseket elővéve egyik ilyen

Egy levél Csepelről — és egy sikeres szakmai gyakorlat

A LEVÉL, amely itt fekszik előttünk az asztalon, Csepelről érkezett, az Egyedi Gépgyárból.

... Nagy Katalin és Kelemen Béla kollégák termelési gyakorlat keretében vizsgálták a vállalat termelésirányításának helyzetét, hasznosítható megállapításokat és javaslatokat tettek annak továbbfejlesztésére... A nevelésükben oktatásukban részt vett oktatók eredményes munkájához ezúton is gratulálunk.

E KÖSZÖNÖLEVÉL kapcsán beszélgettem Kelemen Béla IV. éves iparszakos hallgatóval, valamint instruktórával, Diczendy Lászlóval, a számítástechnikai tanszék tanársegédével.

— Mióta foglalkozol a számítástechnikával? — kérdeztem először Kelemen Bélát.

— Elsős körmben a matematikával kezdtem behatóbban foglalkozni, később egyre inkább a számítógépes programozás lehetőségei érdekelték. Harmadév elején egy koncentrált oktatáson vettünk részt, és itt láttam először, hogy a számítógép hogyan épül be a vállalati gyakorlatba. Ekkor határoztam el, hogy ezzel a témával fogok foglalkozni, s ezt választom szakmámnak.

— Ezen a koncentráltan közelebb kerülünk egymáshoz — veszi át a szót Diczendy László. — Én ekkoriban egy általános termelésirányítási probléma gépre vitelének lehetőségével foglalkoztam. Láttam, hogy Bélát érdeklí az a téma, s ezenkívül már komoly programozási gyakorlat is rendelkezett. Így határoztam el, hogy felajánlom neki, „dolgozzon be” ebbe a munkába is, s meg kell mondanom, nem csalódtam, mert Béla mind szakmai, mind emberi tulajdonságai alapján jó munkatársnak bizonyult.

— E munka alapján írtam tavaly egy TDK-dolgozatot —

teszi hozzá Béla —, mely ha nem is érte el a kívánt eredményt, de megfelelő kiindulási alappal bizonyult a további munkához. Természetesen sok elméleti anyag feldolgozására is szükség volt, s sokat köszönhetek Kiss Imre elvtársnak, aki különösen az indulásnál, a kibernetikai szemléletmód elsajátításában nyújtott segítségét.

— Eddig főleg az elméleti oldalról beszélgettünk. Hogyan kapcsolódik ez a szakmai gyakorlatához?

— Talán véletlen, hogy szakmai gyakorlatra éppen az Egyedi Gépgyárba kerültem. Mindenesetre ott olyan légkör fogadtott, hogy lehetőségem nyílt a megkezdett munkát a gyakorlatban is folytatni.

— S nem utolsósorban éppen ilyen munkára került fel ott igény — mondja Diczendy László — s azt lehet mondani, hogy nem volt rá megfelelő ember. A vállalat már régebben foglalkozott ezzel a problémával, de megnyugtatóan nem tudták megoldani.

— A szakmai gyakorlat alatt — mondja Béla — először felmerést készítettünk az egész termelésirányítási rendszerről, majd megpróbáltunk kidolgozni egy megoldási javaslatot arra vonatkozóan, hogy lehetne ezt a rendszert korszerűsíteni, hogyan lehetne bevezetni az általunk javasolt eljárást, milyen információkapcsolatok kell kialakítani, milyen pótlólagos előnyei vannak pl. munkahely-kiszolgálás szempontjából.

— Mint a levél bizonyítja, munkáttal elégedettek voltak. Ez azt jelenti, hogy a javaslatot meg is fogják valósítani?

— Ez annyiban tőlem függ, hogy megígérték, ha odamegyek dolgozni, minden segítséget megadnak, s lényegében az én vezetéssel megvalósíthatnánk ezt a javaslatot.

Földes Péter

ismerjük föl ezekben a feszültségekben. Miután a feszültségek okait eltűzött személyi problémaként kezelik, nem találják meg a megoldást, hogy ezt a problémát hogyan kellene lerendezni. S

minthogy ilyen jelenségek a továbbiakban más tanszékeken is lesznek, ezekkel a kérdésekkel tehát a tudományok tagozódásával és intézményi tagozódással több tanszék együttes tapasztalata alapján sürgetően foglalkozni kellene.

Ha ezt nem tudjuk ebben a tartalmi, tudományos fejlődési vonatkozásban lerendezni, akkor tulajdonképpen nem is tudjuk megérteni azokat a problémákat, amelyek egy-egy tanszéken kialakulnak, de nem tudjuk elemezni azt sem, hogy ahol ilyen problémák nincsenek, azért nincsenek, mert lerendezték, vagy mert nem is jutottak odaig, hogy a tudományukat többféle alternatívában végiggondolják. Tehát ebben nemcsak pozitív, hanem negatív jelenségek is lehetnek.

A tanszékek szerepével kapcsolatos az a másik fontos témakör is, hogy

nincs egységes problémamegoldás a különböző tanszékeken a tanár—diák viszonyt illető kérdésekben. Az a véleményem, hogy a tanár—diák viszony alapja az együttes munka.

Olyan intézményben, mint az egyetem, ahol az a jellemző, hogy nemcsak oktatnak, hanem a tudományokat is művelik, a sok megoldatlan tudományos probléma miatt kinnközik annak a lehetősége, hogy egy együttes alkotó munkán, közös erőfeszítésen alapuló tanár—diák viszony alakuljon ki.

— Hogyan készül az egyetemi, szakszervezeti bizottság a közleg választásokra?

— Áprilisban kezdődnek el a szakszervezeti választások, és május végén, június elején befejeződnek. Még márciusban került sor arra a szakszervezeti tanácsülésre, ahol megtárgyaltuk a választás menetrendjét és azokat a szervezeti módosításokat is, amelyek részint új alapszervezeti létrehozására, részint első sorban szakszervezeti bizalmiállapot megerősítésére vonatkoznak.

Nagyon fontosnak tartom, és ezt föl is vettem, hogy a szakszervezeti választásokat egyfelől a pártszervezetekben dolgozó elvtársak, másfelől a szakszervezetekben dolgozó kommunisták tekintsék ebben az időszakban különös feladatuknak, nyújtsanak segítséget a megfelelő nyíltság, a demokratizmus betartásához, a választások sikeres lebonyolításához.

A szakszervezeti munka akkor eredményes, ha kellő tapasztalattal rendelkező aktivisták, kellő tekintéllyel képviselik a szakszervezeti álláspontot a különböző fórumokon.

A szakszervezet álláspontjának érvényesítése mindig könnyebb volt olyan esetekben, amikor a döntés megszületése előtt konstruktív javaslatokkal, ötletekkel segítettük a munkát. Ezért olyan tisztségviselőket szeretnénk a szakszervezeti munkába beválasztani, akik ilyen tervek kidolgozására, ötletek felvázolásához kellően fogékonyak. Nem feladatunk, hogy megkösük az utánunk következő szakszervezeti testület kezét, de az igen, hogy egy körültekintő, elemző, a szakszervezeti munka további feladatainak fő irányait jól érvényesítő aktívahálózat megválasztását segítsük elő.

Halay Edit

Gyalog és repülőgépen

Az általános kar I. számú pártalapszervezete Marton Imrét, a filozófia tanszék oktatóját választotta titkárává. Filozófus lévén, így kezdte a bemutatkozást:

„Mint osztályegyen olyan vagyok, akár a többi kommunista, aki összekötötte életét a mozgalommal, a küzdő emberiséggel, próbálja megérteni a kort amelyet tenni, hogy formálja a jelent. Nagyon fiatalon kapcsolódtam a mozgalomba. 1937-ben, 14 évesen lettem párttag. Szüleim a Tanácsköztársaság leverése után emigráltak. A szülői hatáson túl meghatározó volt fejlődése, hogy az iskolában mint idegen, mint kommunista szülő gyermeke, éreztem a megkülönböztetést, hogy naponta sokan fordultak meg nálunk, akik nagy hatással voltak rám. Magyar kommunisták, akik a spanyol polgárháborúba készültek, Párizsban tanuló diákok, akik a tudást, művészetet közvetítették számomra, és mindent összevetve, az a korszak. Az, hogy a 30-as évek második felében, a nemzetközi osztályharc felgyorsulásakor, egy színes, mozgalmas időszakban ébredtem tudatra. Spanyol köztársaság mellett a szolidaritási akciók, néprontpolitika, német megszállás, illegális — peregetek az események. A felszabadulás után tértem haza Magyarországra, egy ugyancsak mozgalmas időszakban.

Azt mondtam, mint osztályegyen, nem különbözöm a többi kommunistától. Személyes egyénként talán a nyugtalanság, a felfokozott érzelmi viszonyulás jellemző rám, az, hogy szeretem a harcot, szeretek az események fő sodrában lenni. Talán éppen e személyes tulajdonságaim kiengesztelődése miatt lettem filozófus, de mint filozófust is a napjainkhoz kapcsolódó új, még forrásban, változásban levő, sok kérdőjelet kitermelő terület vonzott leginkább, a fejlődő országok problémái. Kérdéseimre — úgy gondolom — nekünk marxistáknak kell választ adnunk, nemcsak az ő érdekükben, de, hogy a marxizmus elméletét is gazdagítsuk. Ugyanakkor meggyőződés, nincs nép, amely ne alkotna értékes kultúrát, történelmet, mely ne járulna hozzá a forradalom elméletének és gyakorlatának gazdagításához. Ilyen alapon sikerült nagyon jó kapcsolatot teremtenem diákjaimmal, amikor négy évig Guineában tartottam. Megtanultam, hogyan lehet egy nagyon elmaradott országban elsajátítani a marxizmust, s közben elméletileg is nagyon sokat tanultam.

Talán az eddigiekből is kitűnik, hogy életem leg-gazdagabb részét adja és adta a mozgalom. Egy pártagnak nagyon nehéz elválasztani a magán- és közéletet, a kettő közötti egyensúly megteremtése ad örömet, erőt, színességet az egyén életének, s dinamizmust ugyanakkor a pártcsoporthoz. Így formálódhat igazi kommunista közösséggé a pártcsoport, s ilyen, személyes érzelmekkel is átfűtött pártcsoporthoz folyhat igazi, tartalmi munka. Az emberek nem várják azt, hogy rövid idő alatt megoldódjanak problémáik, de azt igen, hogy töprengéseik eredményeit, javaslataikat igénybe vegyék, vagyis a beleszó-

lás lehetőségét igénylik. S minél inkább így van az, annál inkább elfogadják, hogy vannak objektív történelmi korlátok. Nagyon fontos dolognak tartom tehát, hogy az alapszervezeti vezetőség közel kerüljön a pártcsoporthoz, minél több embert megismerjünk. A munkához jó alappal rendelkezünk, hiszen alapszervezetünkhöz tartoznak az elméleti tanszék, tehát igazán jól felkészült erőkre tudunk támaszkodni. Ezt az eddigieknél jobban ki kell használni.

Nekem meggyőződés, hogy az emberek nem érzik jól magukat, ha nem követnek tőlük semmit. Azt kell megtanulnunk, hogyan követeljük többet azoktól, akik önmaguktól is többet várnak. Ebből az alapállásból lehetne jobban segítenünk a KISZ-nek. Minél szorosabb, rendszeresebb a kapcsolat, annál inkább át tudjuk adni ta-

pasztalatainkat, tudásunkat, s ugyanakkor ők azzal adnak dinamizmust nekünk, hogy új problémákat vetnek fel, kérdéseikkel arra kényszerítenek, hogy gyarapítsuk érveinket, olyan vitalégekkel alakítsunk ki, amelyben a vezető is gazdagszik. A közömbösség nagy veszély, de mint oktató, úgy látom, minden csoportban vannak olyan fiatalok, akik egy aktív szervezett magot alkotva meg tudnak nyerni másokat is a mozgalomnak. Azt hiszem, az egyik problémánk az, hogy a fiatalok azokat a formákat keresik, és értékelik nagyra, amelyek az illegális sajátjai. A tevékenység értékmérője pedig nem lehet a veszélyesség. Legalább ilyen nehéz a mozgalomért évtizedeken keresztül felelősséget érezni, az apró dolgokban mindig helytállni, nem mondani, hogy nem érek rá, ha előadást kell tartani, ha beszélgetni kell valakivel, meggyőzni valakit, stb. Vagyis vállalni azt a lemondást, s azt az áldozatot, ami a mozgalmi munkával jár, és legyőzni saját megtorpanásunkat, elfáradásainkat is. Ahogy Sékou Touré mondta: „az imperializmus elleni harc önmagunk elleni harccal kezdődik”. Van egy „elméletem”, miszerint napjaink rohanó világában gyalog, autón és repülőgépen egyaránt kell járunk. Gyalog, hogy megismerjük az embereket, gondolkodásukat, életüket, mindennapi problémáikat. Autón, hogy minél több közösséget ismerjünk meg, és repülőgépen, hogy nagy vonalakban lássuk a fejlődés irányát. S ha belefáradtunk a gyaloglásba, szálljunk „repülőgépre”.

Népben gondolkodni

Szűkebb baráti köreink egyikében a forradalmiságról folyt a szó, már megint. Fölmerült akkor is a gondolat: mennyivel könnyebb tájékozódni kritikus történelmi helyzetekben, mint igazi arcukat mutatják az eszmék. És mennyivel könnyebb megtalálni helyünket a jól látható erővonalak kontúrjai mentén! Ilyeneket mondván, nem egyszerűsítjük le túlságosan a dolgokat? A történelem csomópontjainban valóban ennyire egyszerű lenne minden? Mert igaz, hogy ekkor a jó ügy és a rossz ügy többnyire leplezetlen szemben áll. Az életveszély mindkét fél számára reális; de miért van akkor mégis, hogy milliók életüket a rosszért áldozdózzák? 30 év távlatából már könnyebb megállapítani, hogy a magyar nép utolsó élet-halál harcában ki állt a jó ügy, a nép oldalán. De az ember önmagára találása, előítéleteinek, a manipuláció „ártalmának” leküzdése, az igaz ügy fölismerése csöppet sem konfliktusmentes, a „Napnál világosabb” folyamat.

Kiss Artúr talán megbocsát, amiért szavai elé tolakodtam. Az ő különös útja ellent is mond nekem, hiszen 1943-ban 17 évesen már az illegális Kommunista Párt tagja. Polgári demokráciából, Csehszlovákiából, a német megszállás elől jött a fasizta Magyarországra. Szüleit elvesztette, menhelyekben, uradalmakban, munkásműhelyekben nevelkedett, a párthoz való csatlakozása idején egy budapesti könyvkereskedésben dolgozott. Nem megvetendő hely egy tudnivágó fiatalember számára, aki élt is a lehetőséggel. Mozgalmi földadatai is sürűsödtek, míg a tiltott könyvek fölkeresésétől, terjesztésétől, szemináriumok hallgatásától élvezeteket az agitálás, a fegyveres ellenállás. Ösztönös vagy tudatos választás? Ösztönös és tudatos választás!

Energikus ember. Olykor indulatosan, fojtott hangon pattantak ki belőle a szavak (mindig mi és sohasem én), feszültsége rám is átragadt. — A félelem viszonylataiban, a pusztán túlélésben való egoista gondolkodástól, hogyan jut el az ember a nemzetben való gondolkodásig? — szaladt ki számon a kérdés. — Aki emberien akar élni, az csak a kollektíva dimenzióiban gondolkodhat. A népben és az osztályban való gondolkodás nagyon gyorsan jött. Azt, hogy mi egyült vagyunk, együvé tartozunk és nincs nagy különbség közöttünk munkás vagy paraszt között, hamar megértettük. Sorsom alakulása amúgyis megkönnyítette számomra a fölismerést.

De többé-kevésbé sem a munkásoknál, sem a parasztoknál nem okozott ez problémát, különösen nem a háború idején, amikor szemmel láthatóvá vált, hogy szociális helyzetük nem a másik osztály miatt volt nyomorúságos. Nem volt szakadék a munkások és a parasztok között a politikai vonalat tekintve sem.

A nemzetben való gondolkodás már nehezebben alakult ki. Azért is nehezen, mert állandóan hatott a nacionalista demagogia, és amikor mi osztálypolitikával léptünk föl természetesen a nacionalizmus ellen léptünk fel. Ha pusztán csak nemzetben gondolkodunk, akkor fájtnak volna Voronyezs és a többi háborús vereség. De akkor saját magunk osztályérdekeivel kerülünk el-

lentébe. Mert a kérdés nem úgy volt feltéve, hogy egy igaz nemzetért harcoljunk egy hamis nemzettel szemben, hanem úgy, hogy vagy nemzetünk mondott úgy, vagy osztályérdek, és mi az osztályunkért harcoltunk.

A nemzetben gondolkodás tulajdonképpen a német megszállás után került előtérbe, mert akkor teremtdött meg ennek objektív alapja is. Így követte az adott politikai helyzet, saját osztályérdekeink. Együttműködünk a hivatalos politika volt kiszolgálóival, s ezt megkönnyítette az is, hogy közülük sokan földadták korábbi nézeteiket. Ebben az esetben természetesen már nem ők jelentették számunkra a fő ellenséget, hanem a megszállók, a németek és magyar csatlósai.

Kiss Artúr nem könnyű földadat önmagáról vallani. Vagy talán a történelem oly agresszív? (Mi mindent elkövet csak, hogy róla beszéljenek).

Hogy a németek elvesztik a háborút, azt 43-ban már lehetett érezni, ha nem is mindig tudni. Az illegális adók hallgatásából és a kevés adatból, ami eljutott hozzánk, a térképen szinte nyomon követhettük a szovjet csapatok közeledését. Ami a mi optimista lelkeletünkre nehezedett az a megérjük-e kérdés

volt. Túlságosan szépnak láttuk a jövőt ahhoz, hogy lemondjunk róla. Sokat vitakoztunk: mi lesz a háború után.

Nem volt kétséges az sem, hogy a társadalmi átalakulásban a szovjet példát nyomán akarunk haladni. Viták persze voltak, így a földkérdésben is.

A doktrínér, aki nem látott parasztot, azonnal szövetkeztet akart. Aki látott, az tudta mekkora a földéhség — tehát földet kell osztani. De hogy, hogyan lesz ebből szövetkezet — amit végsősoron akartunk —, azt nem tudtuk. 1944. március 19-én autót minden megváltozott. Nyilvánvalóvá vált, hogy az ország hadszíntér lesz. És megint egy ellentmondásos helyzet. Most pusztulunk el, mikor a háború már lényegében eldőlt? Álljunk le, meneküljünk, bújjunk el, vagy dolgozzunk, csináljuk, harcoljunk tovább? A nyilas puccs után tovább romlottak kilátásaink, a magamfajta korosztályt is mozgósították. Nem volt más választás: fegyveres ellenállás. Ki kell bírni, de ugyanakkor harcolni. Január 15-én a Baross utcában szabadultam föl. Borzalmas volt a kép. Tudtuk, hogy győzni fogunk, de hogy ekkor áron, azt nem hittük volna.

A túlélők nekivágtak országépítő munkájuknak. Kiss Artúrunk 1947-ben fölítették a kérdést: Történezs akarsz lenni, vagy valami más? Tanulhatott. Egy év múlva ismét megkérdezték: Filozófus akarsz lenni, vagy valami más? A választ ismerhetjük.

Bánki Árpád

„Messziről” jöttem

— Hogy sikerült túlélned? — De sokszor elhangzott a kérdés a pincéből feljött 1945-ben. Rokonok, ismerősök, ismeretlenek kölcsönösen érdeklődtek egymás iránt. S volt miről mesélni mindenkinek, hogy a véletlen vagy a szerencse folytán hogyan maradt életben. Bombázás, ágyúzás, repeszek, tetőket tépő aknák, tankok, utcai harcok, barrikádok, halottak, sérültek és a háború valamennyi válogatás nélküli borzalmát újra és újra felelevenedtek a felszabadulás után a sorban állók vagy vagon tetején utazó alkalmi ismerősök elbeszélése nyomán. Lassan azért lekerült a téma a napirendről. De akik átéltek, azok nem felejtik.

— Hogy sikerült túlélned? — tesszük fel harminc év után a kérdést, s a válaszban már nemcsak a háborúról esik szó, hanem annak a korszaknak a borzalmairól, amelynek inségkonyhás, szegénységi bizonyítványos, kilakoltatásos, állás nélküli „békés” korszakához is szerencse kellett a túléléshez.

— Mi akarsz lenni kislány? — kérdezte a tanító néni a IV. elemiben a gyerekektől. — Polgáriba szeretnék menni! — Polgáriba?! — Volt a megrökönyödött válasz egy munkágyerek ekkora merészsége hallatán. S mégis volt aki nem sikerült az érettségig is eljutni. A sok nélkülözés, az albérteli szoba, számtalan megaláztatás egyetlen felbecsülhetetlen vigasztalja, a kitűnő érettségi bizonyítvány volt. Szabados Anna akkor a tanárok kitűntető elismerése mellett sem gondolhatott messzebbre. Ez volt a csúcs! A traktorgyárba került magyar-német levelezőként dolgozni.

Aztán jött a háború. Az ismerősök, barátok kétségbeejtő helyzete nem hagyta Szabados Annát nyugodni. Megpróbált tenni a maga erejéből, segíteni régi iskolatársainak, barátainak.

Vagy félévén keresztül tartotta a deportálás elől bujkáló, később a gettóba zárt barátaival a kapcsolatot. Ez a kapcsolat nekik akkor a túlélés reményét jelentette. Annának az egyetlen becsületes járható utat, az emberséget. És ehhez bizony sok esetben lélekjelenlétre is szükség volt.

— Egy alkalommal a Kossuth Lajos utca egyik elhagyott lakásába kellett felmennem a szándékosan nyitva hagyott mellék bejáraton. A lakásban az íróasztalról kikerestem a hamis iratokat és eljuttattam egy négytagú család, négy helyen bujkáló tagjaihoz.

Kivert a veríték az üres lakásban, de akkor nem jött a nyilas razzia... sikerült. Egy másik esetre mostanában emlékeztem vissza, amikor végignéztam a tévé Gettó című dokumentumfilmjét. Egyik iskolatársnőmnak a gettóba költözésük előtti napon csomagot vittem a Csengery utcába. Nevelőapámmal fogtuk a ruháskosarat, amikor a lépcsőházban nyüzsgő nyilasokba ütköztünk. Lélekjelenlétment mentett meg. Odasúgtam apámnak, hogy menjünk csak fel az emeletre, mintha ebben a házban laknánk (vegyes ház volt), hogy ne legyen gyanúsak. Ismét sikerült. Hazafelé aztán úgy futottam, mint a nyúl. Utólag fogott el a félelem magamért, meg a beteg anyáért. Ennek az élménynek szomoró folytatása volt. Iskolatársnőm levelet küldött, melyben megírta, hogy a gettó-tól való félelmükben öngyilkosságot kíséreltek meg,

de a lakásukat már másnap kiigénylő felfedezte őket és anyjával együtt beszállították a Wesselényi utcai iskolába berendezett szükségkórházba. Meglátogattam a barátaimat, e látványt nem lehet elfelejtetni. A folyosón és a lépcsőházban elszállásolt üldözöttek, öregek és fiatalok hangosan jajongtak, imádkoztak és átkozódtak. Az egyik teremben pedig egyetlen vaságyon két csontváz feküdt, barátnőm és édesanyja. Amikor könnyes szemmel kiléptem ebből az iskolából, még az is zavart, hogy rendes ruhában vagyok.

— A Röck Szilárd utcai internáló tábor előtt gyakran álltam sorba, hogy csomagot, híreket juttassak be. Egyszer azzal fenyegetett meg a rendőr, hogy engem is internálta; csillag nélküli létemre mit keresek itt. Az egyik hozzátartozó felesége bátorított, hogy ne vegyem a szívemre, majd meglátom, itt minden megváltozik a felszabadulás után. Igaza lett.

A szovjet csapatok már Pest felé közeledtek, amikor a Traktorgyárban Szabados Anna nevét a nyilasok feketelistára tették a nekik nem tetsző emberi magatartásáért. A feketelista következményétől a pincébe való lezuhzás mentette meg. Budapest ostromát az Izabella utcai lakásuk pincéjében vészelte át karácsonytól január közepéig. A Traktorgyárban a munka az elhullott lovak eltakarításával kezdődött. A takarítás után Szabados Annát bízták meg azzal, hogy önálló anyagbeszerzőként kezdjen munkához. Megteremtjen a munkakelteit. Emellett egyik legfontosabb feladata volt a gyári dolgozók élelemhez juttatása. Három-négy kisgépért kukoricalisztet, krumplit, cipőtalpat sikerült megszerezni vidéken. Ez volt az első fizetés.

Öntevékenyen megkezdte működését a gyári igazoló bizottság, melynek tagja volt Szabados Anna is. A bizottság a gyár minden egyes alkalmazottjával elbeszélgetett, különös tekintettel arra, hogy mit csinált a fasizmus idején. Volt akit azonnal eltanácsoltak a gyárból. A három tagú bizottság lelkiismeretes munkáját bizonyította, hogy néhány hónapra rá a hivatalból is kinevezett nemzeti bizottság minden döntésüket jóváhagyta.

— Hogy mit hozott a felszabadulás egyéni életemben? Mindent!

— Talán az a legtöbb mégis, amit az elmúlt 30 évtől kaptam, hogy tanulhattam és taníthatok. Ha még egyszer kezdeném, ismét ezt a pályát választanám, hiszen egyike a legszebbeknek, tovább adni a tudást. A felszabadulás nélkül ez a pálya sohasem nyílt volna meg számomra, hiszen „messziről” jöttem...

Halay Edit

— Az az időszak amit gyerekként ugyan, de már gondolkodó fővel értem meg, amiről többnyire pontos emlékeim vannak, az a 30-as évek közepére esik. Aggtelek környékén laktunk egy kis faluban. Alsósuhán. Rossz adottságú vidék ez, sovány, meszes, agyagos talaja általában alacsony átlagtermést adott, előfordult, hogy csak két és fél-három mázsát hozott a búza. Kevés kis földünkre a 20-as évek második felében nagy jelzálogkölcsönt kellett felvennünk. Korai élményeim közé tartozik, hogy időnként én vittem a kamatot a községtől 18 kilométerre levő takarékbankba. Vasút nem volt, így legtöbbször gyalog mentem. Ez volt persze a kisebb baj, ha tudtuk vinni a pénzt, volt miből törleszteni. Az elárverezés veszélye fenyegetett bennünket állandóan. Tetőzött a bajokat az, hogy roppant extenzív gazdálkodást folytattunk hiszen befektetésre pénz nem volt, így a 30-as évek válsága olyan erősen érintette családunkat, hogy kénytelenek voltunk a Nagyatádi-féle földreform során kapott két hold földünket eladni, még az anyám egyholdnyi örökségét is.

Négyen voltak testvérek. A két bátyám rendszeresen vállalt alkalmi munkát. Télen a falunktól tízenkét kilométerre levő bányában dolgoztak, amikor pedig kitavaszkodott — erdős vidék lévén — favágást, cserhántást vállaltak. Nyáron jött a kaszálás, a kis földünk mellett rendszeresen béreltünk is egy-két holdat részes bérlet formájában, ott is volt munka. Nyáron, ha lehetett, elszegődtek aratóknak a közeli bárói uradalomba. Parasztnál az a

Megtagadni a paraszti sorsot, de nem a parasztot

szokás, hogy elég korán be kell kapcsolódni mindenkinek a munkába, — ki milyen mértékben tud. A nővérem, és én apámnak segítgettünk otthon a gazdaságban. A IV. elemi után már önállóan szedtem apám után a markot. A háborús konjunktúra nem jelentett számunkra könnyebbséget. Az egyik bátyámat mindjárt behívták katonának és egy kereső kiesését bizony ugyancsak megérezte a család.

Nos, ezek után az világos volt számunkra, hogy a felszabadulás után csak jobb lehet a sorsunk. Az adott pillanatban a felszabadulás azt jelentette számunkra, hogy hazavárhatjuk a katonának elvitt bátyámat. Hogy megszűnik a bujkálás a másik testvérem számára, aki Érsekújvárról lépett meg azzal a trüffel, hogy szül a felesége, és két-három hétig rejtőzködött otthon, ami persze örökös rettegés volt, hogy vajon nem fedezik-e föl. Ha nem is volt valami tudatos szervezeti élet egy olyan világtól elzárt kis faluban, mint a miénk, azt azért tudtuk, és abban bízunk, hogy ez a nyomorúság végre megszűnik. Méginkább bízunk ebben, amikor jött a földreform, és mi is földet kaptunk. Erdei Ferenc mondta, hogy — a paraszti élet első törvénye a föld. Aki valamelyest ismeri a paraszti létet, az tudja, hogy mit jelentett ez.

— Nem volt a faluban idegenkedés, félelem a földosztástól?

— Nem, mert a nyomorúság akkora volt, hogy nemigen törődött vele az

ember, hogy mi lesz. Volt persze olyan propaganda, hogy még visszajöhetnek a németek, de elég hamar nyilvánvalóvá vált, hogy ez csak rémhír. Másrészt a falunkban nem volt nagybirtokos. Ez egy zömében kiskisnemesi község volt, annak

minden jó és rossz tulajdonságával együtt. Jó tulajdonságával, amennyiben örökre megmaradt egy bizonyos fajta ellenzékiesség, és ez abban bízunk, hogy meg a 30-as években is csak úgy beszéltek, hogy nemes, meg paraszt. Tehát jöhetett, hogy a volt jobbagy sokkal jobban állt anyagilag, tőle kértünk kölcsönt, őt kértük meg a váltó aláírásánál kezesnek, vagy sok kismemes ilyen volt jobbágnál dolgozott, de a büszkesége, a gögje megmaradt. Lesüllyedésnek

számított, ha egy — úgy mond — nemesfiú (akármilyen nyomorúságos is volt a helyzete) parasztlányt vett feleségül.

— S mit jelentett az ellenzékiességük?

— Abból adódóan, hogy a feudalizmusban kiváltság-

gaik voltak, a rendszerrel szemben is bizonyos ellenzéki magatartást tanúsítottak. Ezek persze nem voltak nagy dolgok, példaként elmondok egy esetet. A politikai ellenzékiesség keretei között a Kisgazda Párt volt. Körzetünk képviselője hosszú ideig a képviselőháznak háznapja, Putnoki Móricz volt, akit gömöri kakukknak neveztek. Vele szemben állított a Kisgazda Párt egy kis középbirtokos jelöltet. A falu eléggé fel is sorakozott mellette, de a Horthy-rendszerre jellemző módszerekkel (választási eredmények meghamisítása, letartóztatások) elérték, hogy a Kisgazda Párt je-

lőltje nem jutott be. Később öngyilkos is lett. Ez továbbra is fenntartotta az ellenzékiesség szellemét a faluban.

Magamra nézve tehát nem is a tanulás, az értelmiségivé válás lehetőségét jelentette akkor a felszabadulás, hanem azt, hogy ebből a nyomorúságos helyzetből szabaduljak. Amikor elkezdtem tanulni 1943-ban, az lebegett előttem, hogy valami módon segítsék apámék. Magánúton — mert csak erre futotta anyagi erőnk — két év alatt elvégeztem a polgári és 1945-ben megjelentem Sárospatakon a tanítóképzőben. Ami itt a legnagyobb hatást gyakorolta rám, és elindított egy nagyon határozott tudatosodási folyamaton az Erdei Ferencnek a Parasztok című könyve, ami tényleg egy gyönyörű könyv, még ma, felnőtt fejjel olvasva is, és ami abban az időszakban valami hihetetlen hatással volt rám. Az egész paraszti életnek ez a kitartatlansága, tarthatatlansága ez a mély érzéssel megírt mű volt az, ami nagyon tudatosan és határozottan elindított abba az irányba, hogy most már ne csak azért a szűk kis közösségért, a családjáért akarjak tenni, tanulni, hanem az egész parasztságért. Megővött ez a könyv attól is, hogy akár egy percire is eltávolodjak az osztályomtól. Ahogy Erdei Ferenc mondta — „Tagadom a paraszti sorsot és hiszek az emberben, aki paraszt.” A Parasztok után értelem-szerűen következett Erdei többi írása, majd Darvas József, Veres Péter.

— Elégedett az életével Szuhai elvtárs?

— Elégedett vagyok.

— S van még valami nagy vágya, terve, amit eddig nem sikerült elérnie?

— Nézze, mivel életem meghatározójának azt tekintetem, azt szerettem volna megvalósítani, hogy valamelyest én is hozzájáruljak ahhoz, hogy osztályom abból a nyomorúságos helyzetéből kiemelkedjék — mondanom sem kell, hogy ez örömteli módon megvalósult. Ennél nagyobb boldogság alig lehet ember számára, aki tényleg hitt és úgy érzem, elég korán elhatározta, hogy emellé az ügy mellé áll.

Nagy Katalin

Repüljétek, mert nektek már van szárnyatok

Hasznos 1000 lakosú kis-község a pásztói járásban, 30 km-re Salgótarjánától. Feltűnés nélkül húzódik meg a hegyek lábánál, az idegen csak egy sor egyforma házat lát az út két oldalán, s már kint robbog kocsijával a határban. Jó föld van errefelé, jól fizet a hasznosoknak. Az errefelé mindig rácsodálkoznak az épülő új házakra, a művelt nagy kertekre, az egyre több gépkocsira, miből van mindez? De a környékből jól tudják, szorgalmas nép a hasznosi, amikor csak teheti kint van a földjén, dolgozik, hordja a városi piacra a terményt, sok modern lakás mellett, pedig még ma is ott az istálló, benne a tehén, a borjú. Kisérővel járom a falut, be-benézünk az ismerősök portájára. Napközben, csak az öregek vannak itthon, ők mutogatják a kertet, a lakást. A sok egyforma ház belülről is nagyon hasonló egymáshoz. Rádió, tévé, modern bútorok, háztartási gépek. Még ott is mosógép van, ahol a kemence ma is a szoba sarkában áll. Egy száraz tényadat. Az elmúlt 30 év alatt Hasznosról nyolc diák került főiskolára, egyetemre. Nagyrésztük most végzi, vagy egy-két éve fejezte be a tanulmányait. Vissza a szülőhelyre egyikük sem ment. Változik a falu arca, de vajon változnak az emberek is? Ez a kérdés izgatott, amikor évfolyamtársamat elkísértem erre az útra.

A községben jelenleg ketten is tanulnak. Szabó István, az utolsó vizsgára készül, most fejezi be az első évet. István régóta ismerem, több éve szobatársak vagyunk a kollégiumban, otthoni életéről, gyermekkoráról azonban nagyon keveset tudok. Többször hívott már, látogassam meg a családját, ismerkedjem meg a környezettel, de ez eddig valahogy elmaradt. Most, hogy voltam náluk, tudom csak igazán sajnálni a mulasztást.

A család nemzedékeken keresztül földműveléssel foglalkozott. Az életüket jelentette a föld. Hajnaltól késő estig a határban voltak, éltek az egyéni gazdálkodók jó, rossz életét. Gyerekeik már 10-13 éves korukban ott álltak az eke szarva mellett, és azt egy életen keresztül el sem engedték. Az egész család azért dolgozott, hogy tele legyenek a hombárok búzával, a hátsó kamrában.

— A ház körül apró jászágót neveltünk, az istállóba volt amikor tül marhat is bekötöttünk — vezet körül az udvarban, István édesapja. Ma már nincs csak a ház mögötti kert, meg egy darab szőlős terület. Ami ott megterem egy kis répa, borsóbab, meg pár hektóliter bor, az van most a kamrában. A tehének helyén is tyúkot, libát „ültetünk”, mert kevesebb vele a baj. En egészéleg nem bírom a nehéz munkát, a gyerekek meg alig vannak itthon.

— Annak idején az én apám már 10 éves koromtól dolgozni vitt. Nem értettem semmihez, csak a földhöz, egész nap kinn voltam a határba, hamar felörlődött a szervizem. 1961-ben, amikor megalakult a tsz, itt maradtam minden képzettség nélkül. A gyerekkoromat, az erőmet, az egészségemet meg elvitte a föld. Elmentem dolgozni az útkaparákhoz, 1200 forintért, de mi volt az

egy öttagú családnak. A gyerekek iskolába jártak, az édesanyám, a feleségem otthon dolgozott. Nem volt más választásunk. Szakmám nem volt, egészségem se. Akkor fogadtam meg, hogy a gyerekekből tanult embert csináljak, szerezzek szakmát, mert csak azzal lehet boldogulni. Nekünk ott az útépitőknél egy fiatalember volt a vezetőnk. Alig volt 20 éves, mégis többet tudott, mint mi együttvéve, annyi év tapasztalatával. Itt van ez a ház is. 1928-ban építettük, a legszebb ház volt a faluban. Ma már... addig nem akarunk vele kezdeni semmit, amíg a gyerekek nem döntenek, hogy mit csinálnak. István egyetemista, a kisebbik fiam városban dolgozik, szakmája van, most szerzi meg a hivatásos gépkocsivezetői jogosítványt, esti gimnáziumba jár. Nem tudom, hogy hazajönnék-e?

Mintha félelem, és a biztatás is kicsendülne ezekből a szavakból. Félelem, hogy megváltozik a megszokott rend, a gyerekek otthagyják a családot, de ugyanakkor biztatás is, repüljétek, mert nektek megvan már ehhez a szárnyatok.

István továbbtanulását egyértelműen akarta a család, mégsem ment egyszerűen a dolog. Rengeteg bizalmatlanságot, kishitűséget kellett legyőzni, hogy elindulhasson a pályán. Elsősorban magában. Hiába volt jó tanuló, hiába javasolták tanárai továbbtanulásra, képességeit illetően hiányzott az önbizalom. A számviteli főiskola meg elérhetőnek tűnt, de a közgáz? Aztán a felvételi mégis minden sikerült.

„Láttad volna, hogy otthon milyen büszkéek voltak rám, de a nehézségek csak eztán jöttek. Az 1200 forint csak kenyérre, sóra volt elég, ezért társadalmi szerződést kötöttem a megyei tanácsal, így az első időben gyakran támogattam a családot, az öcsémet, aki akkor kezdte el a szakmunkásképző iskolát. Később javult a helyzetünk, édesanyám elment dolgozni a pásztói gyárba, öcsém is felszabadult.

— Mi volt az az útravaló, amit magaddal hoztál, és ami ma is meghatározó szerepet játszik az életedben?

— A józan paraszti ész, az egyszerű, logikus gondolkodás és az alapos, jól elvégzett munka, ami itt az egyetemen is meghatározza az életemet. Egyfajta precizitás ez. Nagypapámnak volt egy mondata. „Ez a munka, ezt meg kell csinálni, utána elmehetsz.” Nagypapától nagyon sokat tanultam. Tízéves koromtól vele jártam a földekre, nagy hatással volt rám. Ő mesélt nekem, ő biztatott, hogy hazafelé a szekéren olvassak. Ő tanított meg az emberek becslésére, tisztelésére, hogy soha ne előítéletekkel közelítsék másokhoz, hanem mindig az embert keressem, mindenki. Mondok erre egy példát. Én az előadásokra, szemináriumokra azért járok, mert tudom, hogy az a tanár értem van ott. Ha nem megyek el, akkor elvetem, semmibe veszem az ó munkáját.

— Gyakran jársz haza hétvégeken? Hogyan fogadnak, mint egyetemistát, a régi ismerősök.

— Felemlés gondolatokat ébreszt ez a tény az embe-

rekben. Egyrészt a falusi emberek szeretik, ha látszja van a munkájuknak. „Látd, egyenesen van a fiam, 20-22 éves, családja, háza, szakmája van.” Gyakran hallom „minek mentél tanulni, meddig tanulsz még, mások már megnősülnek, pénzt keresnek”. Másrészt egyfajta tisztelettel néznek rám, tanult ember vagyok, olyan valaki, aki olyasmit csinál, amit mások nem tudnak. Nincs idegenkedés köztünk, csak nem tudják feljogni, hogy mi leszek. A mérnök úr, a doktor úr fogalmával megbarátkoztak, de hogy egy közgazdász mit csinál, nem értik, mitől leszek több, miért tanulok négy évig.

— A régi barátokkal, a fiatalokkal hogyan találsz közös hangot?

— Nincsen feszültség. Az én korosztályom, ha nem is ilyen magas szinten, de továbbtanul. Közülük otthon senki sem dolgozik már. Eljárnak a városba, a gyárba. Haza csak lakni járnak. A szakma mellé egyre többen akarják megszerezni az érettségit. Az első években nálunk nagyon gyenge volt a tsz, ezért mentek sokan az üzemekbe. A felnövő gyerekeket, pedig már eleve munkának szánták, a rendszeres jövedelem miatt. A tsz azóta meggazdagodott, az idősebbek ott dolgoznak, véruikben van, hogy műveljék a földet, de csak a közép-nemzedékek. A gyár mellett sokan a háztájiban is dolgoznak, a nyári szabadságot arra veszik ki, hogy napi fél mázsa búzáért arassanak, csépeljenek. Valami plusz munkát mindenki végez, ez az életük értelme. Meg is szeretik mindent, ami kell. Házat, tévét, háztartási gépeket. De tíz éven belül, ez a fejlődés lassul, megöregsznek, a fiatalok pedig már nem vállalják ezt az életformát. A pénzükért, ha már megdolgoztak érte, élvezni is akarják, eljárnak szórakozni, utaznak, sok olyan emberrel találkoznak, aki többet tud a világról, mint ők. Ez valahogy mindig arra ösztökéli az embert, hogy pótolja a hiányokat. Ezért járnak gimnáziumba az öcsémek is.

— Te hogyan képzeld el az életed?

— Több tényező játszik szerepet. Először is a munka. Olyan helyen akarok dolgozni, ahol megtalálom a munkámban az örömet. Másodszor, a családi fészék megakadása. Harmadszor nagy baráti társaságot szeretnék, sok közös programmal. A jelenben akarok élni, nem akarok csak azért gürcölni, hogy legyen, hanem élvezni akarom, amit elértem.

A faluba nem akarok visszamenni. Négy év alatt annyira más életformához szoktam, hogy a beilleszkedés a régi helyre nem tudom elképzelni. A látóköröm kiszélesedett, új kapcsolatokat alakítottam ki, a város hatása kitörölhetetlen. Tudom, hogy sokan húzzák az orrukat az ilyen beszédre, de elkerülhetetlen ütközés ez. S ha már a lehetőség megadatott nekem, élni akarok vele.

— Lehetőség? Ha össze kellene foglalnod, hogy az évfordulók kapcsán mi jut eszedbe, akkor miről beszélnél?

— Azokról, a már említett szárnyakról. Ettől a társadalomtól nemcsak én, de sokan megkapták a szárnyakat, csak meg kell tanulnunk repülnünk vele. Nem egyszerű feladat, ne higgye el senki. Évek kellene, amíg mindenki észreveszi, hogy neki is megvannak a szárnyai.

Sébők János

Értékelünk

Az elmúlt napokban, nyugodtan leírhatom, a beszélgetések alkalmával feltélenül közös témát jelentettek mindenki számára az alapszervi értékelő KISZ-taggyűlések. Voltak olyanok, akikkel a megterhelő előkészületek, felfokozott idegállapotuk miatt csak egy-két épkezláb mondatot lehetett váltani; ők valóban az értékelés lázában égtek. Az alapszervi vezetőségek részéről felelősségteljes, gondos előkészítést kívánt az értékelő taggyűlés. Idén került sor első alkalommal a mozgalmi év ilyen formában történő értékelésére. S mivel az új szempontoknak megfelelően a taggyűlés ezúttal dönthetett az egyes emberek KISZ-tagságának érvényesítéséről, legalább egy egyszerű meg azok is elgondolkodtak egynéves ténykedésükön, akikre ez eddig nem volt jellemző.

Az első évfolyam 3. alapszerveinek taggyűlésére hívtak meg. Nem titkolt várakozással, s izgalommal ütem be a taggyűlésükre, ahol legelőször az egész alapszervezetnek az eltelt mozgalmi évben végzett munkáját elemezte a KISZ-titkár, Somfai Zoltán. Miután a tagság egyetértett az elhangzottakkal, rátértek az egyéni értékelésre. Mindenkit a KISZ-titkár értékelte először, s javaslatot tett tagkönyvének érvényesítésére, illetve KISZ-tagságának felfüggesztésére. Somfai Zoli még az elején megkért mindenkit, hogy őszintén mondják el a véleményüket, mert csak így van értelme az egésznek, s az egyes embereknek is csak így tudnak használni és segíteni. Somfai Zoli a vezetőség véleményét előterjesztve megadta az alaphangot (meghőzőző milyenne kitűnően), a tagság pedig bebizonyította, hogy jó a hallása, s rövid hangpróba után át tudta venni a megadott hangot, s azon a magasságon maradt mindig. Nagyon szimpatikus volt a tagság jelentős részének hozzáállása. Minden egyes megnyilatkozásból érződött a felelősségteljes és segítőkész, véleményalkotás. Nem volt ellenségeskedés és személyes szimpátia-antipátia íze a kritikai megjegyzéseknek sem. Nem véletlen, hogy nem borultak fel barátságok ezen a délután, jöllehet, előzőleg tartottak ettől egy kissé. Ez pedig éppen azt jelzi, hogy jó a közösség, el lehet mon-

dani egymásnak sok mindent. Ezért is volt meglepő, hogy végül is mindenki jól titkos szavazással döntöttek.

Nagy pozitívum, hogy nyíltan, őszintén megbeszéltek egymással a hibákat, s ugyanakkor azért az eredményeket sem felejtették el megemlíteni. Nagyon tetszettek a vezetőség okos, lényeglátó kritikai megjegyzései és tanácsai az egyes emberek felé. Egyidejűleg viszont az sem hallgatható el, hogy bár hat órán keresztül folyt a taggyűlés, mégis rövidnek bizonyult, s a vezetőség siettetette, gyorsította a tempót. Joggal érezhették egyesek, hogy róluk nem sokat beszéltek. Jó, érthető, sürgött az idő. De akkor legalább egy másik alkalommal érdemes lenne időt szakítani ilyen beszélgetésekre, annál is inkább, mert ezt többen is szívesen tették, s többen is igénylik.

A taggyűlésen a húszfős alapszervezet 4 tagjának nem érvényesítették a KISZ-könyvét. Az ő esetükben hosszabb időt hagytak a beszélgetésre, s igyekeztek alaposan mérlegelni a helyzetet. Közülük az egyik Gábor József, akinek azért nem javasolták tagkönyvét, mert visszafelé fordult tapasztaltak nála, s a hozzáállását kifogásolták. Még szeptemberben úgy indult, hogy benne volt a közösséget összetartani igyekvők csoportjában, aztán valahogy kiesett onnan. S a továbbiakban nem vállalt olyan szerepet mint eleinte, bár egyéni vállalatát teljesítette. De úgy érezték, hogy Jókában több van, s az az igazi, ahogyan szeptemberben hozzáállt a dolgokhoz. Többet várnak tőle, s ezért tartották helyesnek, hogy felfüggesztik tagságát, s ez talán elgondolkoztatja.

A KISZ-gyűlés után beszélgettem Jóskával, s ezt mondtam:

Váratlanul ért. Nem számítottam rá, hogy nem hosszabbítja meg a tagságomat, jöllehet, a bírálat jogos. Nem vagyok elégedett a munkámmal, dolgozhattam volna tovább is. De az az érzésem, hogy amennyit tettem, az is elég kellett volna hogy legyen a tagságom meghosszabbítására. Mindenestre utána nézek a hibáimnak, s lehet, hogy bizonyos dolgokat meg kell változtatnom. Tulajdonképpen nagyon hirtelen jött ez az

egész. Nem tudom. Biztos megérdemeltem. Jelenleg éppen ott tartok, hogy el kell fogadtatnom magammal, hogy a többieknek van igazam. Nem túl könnyű. Különben az a véleményem, hogyha korábban is az év folyamán lettek volna ilyen őszinte megbeszélések, értékelések, s akkor elmondták volna a hibákat, nem került volna sor most a felfüggesztésre. Ez tanulság lehet az elkövetkezendő időkre, mert az ilyen taggyűléseknek van igazán haszna.

Jóskáról azt mondták, hogyha a taggyűlésen két mondatot is mond maga mellett, fordított lett volna a szavazás eredménye. Jóska azonban nem szolt, egyetértett a bírálatokkal. Azt hiszem, különösen rá vonatkozik az a nagyon őszinte határos megfogalmazás, amellyel Somfai Zoli a 4 emberhez fordulva a taggyűlést befejezte: „Kíváncsi vagyok, hogy egy év múlva az az alapszervezet, ahol újra érvényesíthetjük majd KISZ-tagságodat az azt kérdezzé, hogy melyik volt az a buta vezetőség, amelyik egy éve azt javasolta, hogy ne adjanak nektek KISZ-könyvet.”

Hadd emeljek még ki egy olyan embert is, aki különösen odaadó, lelkes munkája alapján érdemelte ki a szavazók bizalmát, s egyhangúlag érvényesítették a tagkönyvét. Himmer Mártáról azt mondják, hogyha egyéni vállalatát nem teljesítette volna, akkor is KISZ-tag maradhatott volna. Mivel az értékelésnél a KISZ-tag egész munkáját, magatartását kellett megítélni, Mártánál egyértelmű volt, hogy minden erejével, óriási ambícióval arra törekszik, hogy jó közösség legyen az alapszervezetük. S ha ehhez hozzájárulnak nemes egyéni vállalatát is, tanyasi emberek, s életük bemutatása az alapszervezetnek, riportok, filmfelvételek segítségével, akkor igazán érthető, hogy őt külön is érdemes megemlíteni.

Végül is úgy gondolom, hogyha más alapszervezetekben is olyan komolyan vették az értékeléseket, s közel olyan aktivitással zajlott le a taggyűlés, mint a 3. csoportban, akkor a KISZ Központi Bizottságának idén első alkalommal kipróbált intézkedése elérte célját.

Borsi László

Gondolatok a tagkönyvcseréről

1

Egyetemünkön a közelmúltban zajlottak le a mozgalmi évet lezáró, értékelő taggyűlések. Hamarosan megkezdődhet a tapasztalatok, eredmények értékelése; a felelős és gondos elemzés után pedig a megfelelő tanulságok levonása. Az elemzés fő szempontja nyilvánvalóan az lesz, hogy milyen szinten sikerült valóra váltani a KISZ KB 74 áprilisi határozatában megjelölt célokat, teljesíteni a rátes hátrul feladatokat. Előzetesen is kirajzolódik azonban néhány olyan tevékenységi terület, amelyen erősítésre van szükség.

2

A KISZ KB 74 áprilisi határozata az évenkénti tagsági igazolvány-csere céljaként öt mozzanatot, vonatkozást sorol fel. Ezek közül az egyik: „— a nyílt vita, az őszinte számadás, számonkérés demokratikus szellemének fejlesztése”.

Ennek a szellemnek kell áthatnia az egyéni értékelés végrehajtását. A hibák és hiányosságok őszinte hangú, tisztességes stílusú, közérdeklő felmérése sohasem csapathat ki kicsinyes vádaskodásba, rágalmazásba az egyéni értékelések, jellemzések árnyaltságának, pontosságának követelménye azt igényli, hogy ne koncentráljunk egyoldalúan a negatívumokra. Nem szabad szem elől téveszteni: nemcsak a hibafeltárás, mint tartalom, hanem ennek emberséges és demokratikus légköre, stílusa mint forma önmagában is közérdek — elvi, nagy horderejű politikai kérdés. Pullai Árpád ezt így fogalmazta meg a határozatot hozó KISZ KB-ülésen: „...mindezt jó szívvel, nyíltan, becsületesen, a szocialista demokrácia szabályai szerint kell csinálni, mert fiatal emberek sorsáról, ennél fogva fontos politikai kérdésekről van szó. Képzeld csak el, ha nem így látunk hozzá a végrehajtáshoz, hány fiatal embert — lányt és fiút — sebezhetünk meg, akik egykor nem a KISZ, hanem a szocialista társadalom, a párt számára írják majd sérelmeiket.”

Egyszóval: a tagsági viszony eseti megújítása, felfüggesztése sohasem lehet valamiféle „ellenség” irányába mért csapás, hanem csak az egész közösség és az egyén érdekét szolgáló jóindulatú nevelési törekvések végső célja soha el nem vesztő eszköze.

★

Az egyéni értékelések különleges jelentőségű szempontja a közösséghez fűződő viszony, és sajnos éppen itt találkozhatsz leggyakrabban a valóság bonyolultságát hamisan egyszerűsítő, sematikus felfogásokkal.

A jó KISZ-tagtól elvárható és elvárandó a közösséghez való építő, pozitív viszonyulás. Ahol ez az építő jelleg semleges, rombolóvá, destruktívává válik (akárcsak részlegesen), elodáztatatlan és nagy fontosságú a bírálat mellett az okok őszinte, önkritikus vizsgálata is. Elvont közösség ugyanis sehohsem létezik — a közösséghez fűződő viszony mindig csak egy konkrét, akár célként, törekvésként, vagy akár már megvalósultként létező közösséghez való, velejéig politikai töltésű viszony. És ha ez így van, akkor nem tehetik túl magasra a mércét azokban az alapszervezetekben, ahol nem sikerült vonzó, értelmes, előremutató, sémától mentes és a többséget aktivizáló szervező elkövetkezéssel fellépni. A közösség az alapszervezetekben folyó mozgalmi tevékenység célja, eszköze és terméke egyaránt — de nem öncél! Vigyázni kell, nehogy hitelét veszítette, tartalmatlan, üres és kongó frázissá váljék ez a fogalom. Vigyázni kell, nehogy az aktivitásnak elkeresztelt oktalán és taszító nyüzsgés mások passzivitását, esetleg negatív hozzáállását válthassa ki. Ezen a téren természetesen a legnagyobb felelősség az alapszervi vezetőségekre hárul.

★

Fontos még, hogy az egyéni értékelések, jellemzések ne az úgynevezett „emberi” tulajdonságokra koncentrálnak; a fő figyelmet az egyén tevékenysége, magatartása és az ifjúsági szervezet egészének céljai, tevékenysége közötti kapcsolatot érdemi ki. Ennek a kapcsolatnak a fényében vizs-

gálandók a nyilvánvalóan nem elhanyagolható szubjektív vonatkozások is. Világos, hogy a KISZ egészéhez fűződő kapcsolatot legdöntőbb megjelenési formája, legfontosabb fokmérője az alapszervezethez, annak tagjaihoz, vezetőihez való viszony. De — tegyük hozzá — az is világos, hogy a „legdöntőbb”, a „legfontosabb” nem azt jelenti, hogy „kizárólagos”.

Fennáll a veszélye ugyanis annak, hogy intrikus, áporodott, őszintétlen légkörben ennek figyelembe nem vétele hamis következtetésekhez vezessen.

★

Az évenkénti tagságiigazolvány-csere céljainak egyike (alighanem a legfontosabbika) a határozat szerint: „... — a KISZ-tagok és az alapszervezeti közösségek aktivitásának serkentése...”.

Világos beszéd, de úgy tűnik mégis ezen a ponton történt a legtöbb félreértés nálunk. Való igaz, a tagkönyvcserére ragyogó alkalom és ki is használandó alkalom a „kispolgári” nézetek, ideológiák elleni harcra — sőt, bizonyos értelemben e harc intenzitásának fokozására is. De itt azonnal fenyegetni kezd a túlbuzgóság csapdája. Ha ez a harc tevékenységünkben túllep azon a szférán, amelyet a valóság és a realitások, valamint a józan ész kijelöl számára; ha az összítet nem a passzivitás, az ösztönösség ellen, hanem valamilyen megfoghatatlan, füstöszerű vagy csak képzeletben létező „osztályellenességre” irányítjuk: politikai hibát követünk el és durván félremagyarázzuk a KISZ KB 74 áprilisi határozatát! Pullai Árpád elvtárs beszédéből: „A magyar ifjúság érdekeivel ellentétben, ha a KISZ egy szűk, szektális, önmagába zárkózó, nem is tudom, milyen elvi testvérek gyűlékezete lenne, nem pedig politizáló tömegszervezet. Aki így értelmezné a mostani határozati javaslatot, attól kérdezzék meg, hogy változott-e pártunknak az a politikai alapelve, hogy aki nincs ellenünk, az velünk van? A mi pártunk szövetségi politikát folytat. És a KISZ nem is kommunista párt, hanem a magyar kommunista pártjának ifjúsági tömegszervezete.”

Zimányi Zoltán

„Indulat az egyetemességre

Juhász Ferenc: Írás egy jövőd őskoponyán

Juhász Ferenc költészete nem kínálja magát. Felejthetetlenek Bertha Bulcsú szavai: Ez a költő „akkora várat épített, hogy a földünkön használatos létrák már nem érik el a tetjét. Juhász még egyre építi a versvárat. Létra nincs, így nem tud lejönni, s nem lehet hozzá fölmenni. Fenn áll a falon, s tudja, hogy nem tud lejönni, elvegyni, szürkén élvezkedni. (...) Úgy tűnik, a versvár falairól út már csak lefelé vezet. Tudja ezt. Legálábbis sejti. Dacosan, kegyetlenül építi versvárát tovább...”

Lelemaradoznak mellőle még a legkitartóbbak is. A gyilkos tempó teszi, hogy mindig több emeletnyi az előnye? Vagy a mi önvédelmünk az újjal, a szokatlanul szemben?

Magának ír?

Minden sora erre cáfolat.

Ez a gyilkos ellentmondás — egyrészt a költészet, a tehetség a minőség parancsa, másrészt a gyermeki igény a közönségre, közösségre — izítja egész költészetét. Az egyik oldalról tehát a teljesség igénye. Már a cím, „A jövőd őskoponyája” paradoxona is tartalmazza azt a mindenséget átfogó, újraalkotni akaró indulat-állapotot, ami csak a nagyon nagy költészeteknek a sajátja, amit célként megfogalmazni csak a kivételek merhetnek. Mi lehet a titka ennek a nagygényű költészetnek, miért volt nagy élmény a hagyományos prózaformát szinte szétvető, de mégis vas-szerkezetbe kényszerített indulatok beavatottjának lenni?

Talán a pátosza miatt. Talán? Ez a szó nem illik Juhász Ferenc költészetéhez, hisz egész lírája: küzdelem a bizonyosságért. A bizonytalanság a gyöngeség jele, s ez ellen kihívás az ő egész költészete. De nem kirekeszti a kétséget, hanem legyőzi! És nem lázad a valóság ellen, nem tagadja a dehumanizálódottnak vélt világot, mint azt önzestő gesztusaiban a polgári művészet derékba teszi. A kétségbeesés végtelensége, a „változtatnod nem lehet” kozmikus növelt pesszimizmusa, a programba foglalt reménytelenség ellenében, a valóság előtti kapitulációval szemben, az alkotó, teremő ember evi-

gi lehetőségeit vallja, hiszi. Ez a magatartás a Beckettékné, ha tetszik a Pilinszkyékné nem egyszerűen a cáfolata, nem egyenes ellentéte. (Ha ezt hinnék, akkor magunkat csapnánk be, a lírát szegényíténénk, a Pilinszky féle költészet létjogosultságát vonnánk kétségbe. Auschwitz és Buchenwaldot felejtethetnénk akkor el. Mindkét líra — formailag és tartalmilag bármennyire ellentétesek is — küzdése ugyanaz annyiban is, hogy az emberi becsület és a nem mindennapi tehetség hitelesíti mindkettőt, annyiban is, hogy a végső kérdések vonzzák költészetüket. A végsőban van a különbségük! Mig Pilinszky versei, mint a reménytelenség stációjá, addig Juhászé, mint a teremő, alkotó ember győzelmei. A nyomaték kedvéért: Juhász nem kirekeszti a bizonytalanságot, de legyőzi! Rá is illik, amit Illyés Gyula, József Attiláról írt: „... költészetének ennek a valóságnak a teljes ismeretében lép túl a pesszimizmuson. Küzdve, tragikusan, de eredményesen, s a szocialista vértetében. „Vagy idézhetnénk a kötet egyik írásának a címét: „A szép létezés tudatos-boldog rettenete”. Harcban, rettenetben születik tehát ez a győzelem, és sosem végeles, mindig fölsejlik az ellentétnek, „a gyászatan homálynak” a lehetőség; ez is a nagy költészet ismertetőjeve, az élet-hit bizonyossága csak megszenvedetten hitelt érdemlő.

A végső kérdések tartományában megmáznak a szavak is, túlnőnek eredeti funkciójukon; nem a jelentésük az elsődleges, hanem a kimondásuk, a megnevezés, a mindent egyszerre elmondani akarás mámore és dühke kapcsolja össze őket. A megnevezés erejébe vetett hite a legősibb népköltéssel rokonítja, (a litániaszerű felsorolások, a kimondás szinte mágius szerepe láttán Huszár híres filmjének a Szindbádnak imádkozó öregasszonyaira gondolunk).

De tévednénk, ha azt hinnénk, hogy Juhász Ferenc a misztikában hisz. Biztos, hogy közel áll hozzá a misztika — ezt olvasmányai is bizonyítják — de mint Somlyó György találoan írja: „Misztikus alkat, materialista világnézettel. Költészetében, a beletörődő, pesz-

zimista magatartással szemben visszaadja a személyiségnek, amit a polgári művészet elvett: a közösséget és a beavatkozásra, változtatásra való képességet. A magát a teremtésben, munkában megvalósító ember áll költészete középpontjában. Amikor a másfajta költői szemlélet már csak felbomlott értékrendet, „senki földjét”, értelmetlenséget lát, „ez a költő a jelenségek együttesének disharmonikus szövevényében gyötrődik ugyan, de „egyetemes rendet akar teremteni a jelenségek mindenség-halmazában.” A kétségbeesést ismerve meri ezt megfogalmazni, az építkező, műves ember, a „rendező elme” programja pedig hatalmas érzelmi kataritikus erejét a felfokozott alkotási transz-állapot energiájából meríti. Valamiféle újfajta pátosszal telnek meg versprózái. A katedrálisokat építő Juhász Ferenc gyermeken érzelmes költő. A modern költészetből száműzöttnek tekintett pátosz tér itt vissza, amit viszont új tartalom szül: az anyag-elvű költészet bátorsága.

A pátosz itt nem pótlék, a felfokozottság nem valamiféle irracionális messianizmussal van kapcsolatban. Azért kell ezt hangsúlyozni, mert egyes hangulat-állapotai, az egészről kiragadottan — nem minőségi, hanem világnézeti vonatkozásban persze — különböző dilemmákra adhatnak okot. Hogy ez a szenvedélyes dühös, mámoros élet-igenlés nem naroktikum-e maga is? Hogy a szenvedő, de magát a teremtésben „megmentő”, a „gyötrődő” a teremtésre-féltelen, teremtésben-féltelen, osztani és virágozni-kész dühödtén-nemzőkész” ember példája nem az aktivitás szubjektivistá értelmezéséből fakad-e. Hogy nincs-e valami köze a kétségbeesés és hit közötti hányódó ember valamiféle transzcendens humanizmusához? A kérdések jogosak, de megválaszolhatók.

Juhász Ferenc költészetét nem az extázis szüli. Az extázisban — mint a modern költészet egyes irányzatai jól bizonyítják — már csak kétségbeesett fél-szavakra, töredékekre marad erő. Juhász ezzel szemben a tudatos építkezés, a nagy eposzi formák költője. Versprózáinak — írjon akár Petőfiről, Csokonairól, vagy Bartókról — kataritikus hatása van. Számára a költészet második természet, az egészet, a létezés, a lét mindenállapotát... akarja újra felépíteni. És erre csak az a költészet képes, amely épp materialista tudásával, anyag-ismeretével és anyagi-hitével, tudás-anyagával látomásos a teremtésben,

egyetemes teremő megvalósulás a látomásban!

Juhász Ferenc pátosza a szocialista költő pátosza. Azért indulatos, azért mámoros, dühös, amiért nagy elődei, Petőfi, Ady, József Attila: a közösségért, a nemzetért és a tágabért, az emberiségért. Nem az oly sokszor megfogalmazott, a minden kor szegényiért számlált érző, nemegyszer vallásos-misztikus színezetű polgári humanizmus ez, nemcsak részvét, hanem konkrét kötésű pártosság, szocialista költő humanizmusa. Hisz költészetének születése elválaszthatatlan az új társadalmi rendszer születésétől.

Elkötelezettsége a szocializmushoz másfajta, mint mondjuk Benjáminé, akinél a politikai, erkölcsi hovatartozás körvonalai, első látásra jobban, kézenfekvőbben rajzolódnak ki, akinek nemes gondolatai költészetében az elmúlt harminc év fejlődése, politikai, morális dilemmái világosan nyomkövethetők, másféle, mert Juhász elkötelezettsége valahogy elemibb és elmiségetben talán egyetemesebb, a konkrétumok hiánya ellenére talán még kiszolgáltatottabb és ebből a kiszolgáltatott, elemi elkötelezettségéből lélegzik az ő egész költészete. És ebben pedig csak Adyval, József Attilával mérhető, rokonítható. Hiányzik belőle a vesztési is tudás, a kompromisszumra való hajlandóság, a fanyarabb hitre való képesség, egyszóval a politikusi attitűd.

Ha valakire, hát rá illik: Ő költőként szocialista, számára ez elsősorban a minőség parancsa jelenti. Elkötelezettsége a teljességre törekvő költői programjának hajtóerejeként fedezhető fel. Költészete: „A föl fogott valóság, az észlelt valóság és a képzelet valóság dolgaiból születő... rendezett virágzás az eszmélő anyag erkölcsutudata”. Ezt pedig a XX. században megfogalmazni csak egy szocialista költő merheti. A gorkiji mondas juthat eszünkbe: az igazi bölcsesség a bátorság. A legnehezebbre vállalkozott Juhász Ferenc, a legnehezebbre, amiért nem jár se harmonia, se megnyugvás. A vállalatnak ez a természetes.

„A költő csak áll Teremtése virágjában, gyászában, csillagzásában, szégyenében, kődben és vérpatakozásában, áll irgalmatlanul és egyedül.” És szívében az őrvongva lángoló Hiány. De nem kapitulál. Hisz abba belehalna.

Marschall Miklós

A világgazdasági tanszéken

Fontos lenne a nemzetközi gazdasági szint elismerése

A világgazdaságtan tanszék értekezletén 15-én gyűltünk össze, az oktatók mellett a vitán részt vett Szuhay Miklós dékán és két hallgató, mint tanszéki képviselő. Nyilas József távollétében Palánkai Tibor vezetésével zajlott az ülés. Palánkai elvtárs bevezetőjében elmondotta, hogy az első félreértések után világossá vált, hogy az egyetem vezetése széles körű viták alapján, az összes tanszék és érdekelt véleményének figyelembevételével akarja a hosszú távú koncepciót kialakítani. Ezután, a tanszéket a pb oktatási bizottságának ülésén képviselő Szentés Tamás ismertette az ott elhangzottakat, valamint saját hozzászólását:

— Hozzászólásomban kifejtetem, hogy az előterjesztésben két szint kap hangsúlyozottan szót, a mikro- és a népgazdasági szint. Ugyanolyan fontos lenne viszont a harmadik, a nemzetközi gazdasági szint elismerése is. Ez nem egyszerűen világgazdaság óraszám kérdése, nem a mi szűk problémánk. Mai gazdasági helyzetünk és fejlettségünk szintjén elengedhetetlen ez, hiszen már vállalati döntésekhez is nélkülözhetetlen a kitekintés. Amit ma oktatunk a nemzetközi gazdaság kérdéseiről, azok töredékei egy nyugati vagy egy fejlődő ország hasonló egyetemi tananyagának. A nemzetközi szak utóképzésbe való áttevéséről csak annyit jegyeztem meg, hogy ez a szak kezdettől nem töltötte be feladatát, csak külgügyi vonalra kapott, a nemzetközi szervezetekbe való fokozottabb beépülésünkhez nem nyújtott hathatós segítséget. A szak fellépvizsgálata feltétlenül indokolt. A javaslatról még csak annyit jegyezni meg, hogy a világgazdaságtan oktatását három félévről két félévre csökkentenék, de erről most ne vitatkozzunk, hiszen még csak előzetes, hozzávetőleges számításokról van szó.

KUBIK ISTVÁN: nagyon óvatosan bánnék felépítésünk átalakításával, jelenleg tartalmi problémákkal kellene inkább foglalkoznunk. Hogy mégis tesszük a javaslatot, az alapos, megfontolt és mindenre kiterjedő jellegének szól. A létszámkérdésről. Jelenleg óriási a kereslet, de véleményem szerint fennáll a veszély, hogy ez nem fog folytatódni, dekonjunktúra kell számítanunk. Eppen ezért növelnénk a követelményszintet és nagyon jó dolog lenne, ha a felvételi, illetve tanulmányok között főiskolára irányíthatnánk a hallgatókat egy részét. Magasnak tartom az 50%-os komplex képzést, 25-30%-ban bőven elég lenne.

PALÁNKAI TIBOR: a legújabb javaslatból már kihagyták a hosszú távú fejlesztés részletes tervezetét, ezen tehát most ne vitatkozzunk.

KUBIK ISTVÁN: Pécsen egész jó vállalati oktatást csinálnak, hagyjuk őket kifutni, szervezetenleg ne avatkozzunk közbe.

BENEDECZKI JÁNOS: a javaslat olvasásakor hiányérzetem támadt. Világjelenség a társadalomtudományok (pg., tud. szoc. stb.) iránti igény növekedése. Ezeknek nem helyet szorítani kell, hanem reflektorfénybe állítani, szélesebb körben, jobban integrálva. A kor követelménye ez, mely égetően jelentkezik.

A gomba módra szaporodó főiskolákat alapvetően indokoltnak tartom, de biztos, hogy részben divatjelenséggel állunk szemben. Tanulmányaink nincsenek összehangolva, hacsak nem tekintem annak, hogy sok helyen egyes tárgyakból 80%-ban ugyanazt tanítják mint nálunk.

SZUHAY MIKLÓS: A tananyagban valóban nagy hasonlóság tapasztalható. A tematikai azonosság egy ideig érthető, a jövőben viszont mindenképpen ki kell kristályosodni önálló profiljuknak.

A nemzetközi szakot az egyetem sohasem érezte magának, nem mi kezdeményeztük hanem a külügyminisztérium. A vezetés álláspontja, hogy a közzgazdász képzés egészében nem fér bele, ezért át-

meneti megoldásnak tekintjük. Jelenlegi javaslatunkban szerepel ugyan, mivel a kereskedelmi karon többen mellette foglaltak állást, de az utóképzésbe való áttevésést hosszú távon nem vettük le a napirendről. Egyetértek Benedeczi elvtárral a társadalomtudományok előtérbe kerülését illetően. Eppen ilyen kérdésekben mutatkozik meg az alternáció előnye, hiszen akinek kifejezetten társadalomtudományi érdeklődése van, szinte korlátlan mértékben foglalkozhat vele. Hallgatóink 5-15%-a egyéni tanterv szerint folytathatja majd tanulmányait. A létszámkérdéshez annyit fűznék hozzá, hogy ha kételkedünk is a hosszú távú népgazdasági tervszámítások teljes bizonyosságában, figyelembevételekkel mindenképpen megalapozottabb számításokra nyílik lehetőségünk mint előzőleg, amikor semmi ilyen irányú információnk sem volt. Kubik elvtárs aggodalmát nem tartom reálisnak, a közzgazdák iránti igény növekedését, de legalábbis szinten maradását jelzik mindenhol. Azt sem fogadom el, hogy ne arra törekedjünk, hogy az ide kerültek mind elvégezzék az egyetemet. Menetközben már ne irányítgassuk őket sehová.

BLAHÓ ANDRÁS: megerősíteném Szentés Tamás gondolatfelvetését. A nemzetközi gazdaságnak, mint harmadik, legfelsőbb szintnek az elismerése sürgető igény. Ez nem diplomata és külkereskedés kérdése. Sok nemzetközi szervezet kér például iparhoz, mezőgazdasághoz értő szakembert.

SZUHAY MIKLÓS: az alternáció minden kombinációra lehetőséget teremt. Iparszakos hallgató is foglalkozhat majd világgazdasági problémákkal.

KOLLÁR ZOLTÁN: az egyetem vezetése biztosítottak látja az objektív és személyi feltételeket elképzelési valóra váltásához?

SZUHAY MIKLÓS: a tárgyi feltételek nem túlságosan biztatóak. Nemsokára kezdődik az egyetem rekonstrukciója, átmeneti költségköltségekkel fog járni. Komolyabb bővítési lehetőséggel sem számolhatunk. A személyi problémát már nem látom olyan sötétben. A koncentrált előnye, eredményei átmentődnek az alternációra, a felkészülésre pedig két év áll rendelkezésünkre. Illúzióink viszont ne legyenek, csak lassan haladhatunk előre.

PALÁNKAI TIBOR: az ágazattal kombinált funkcionalitás, mint szakosítási főirány előtérbe kerülését he-

lyesnek tartom, de véleményem szerint képzésünk ennél több dimenziójú.

Ezekre viszont az alternatív blokkok majd lehetőséget adnak. Igen sok múlik viszont a címkén, hogyan nevezzük el a szakokat. Házon belül és házon kívül is következményei vannak. Javasolom ezért, hogy valamilyen módon az alternáció is kerüljön bele a diplomába. A közzgazdász képzés alapvetően két probléma. Egyrészt erősíteni kell a közzgazdasági szemléletet, ez nagyon sok tárgyat érint, még az alaptárgyakat is. Az integrációs együttműködésben gyakran kerülnek felszínre például politikai gazdaságtan kérdések. A közzgazdasági szemlélet kialakítása jóval túlmegy a világgazdaság tan-szék keretein. Másrészt, mint eddig van egy szakosított közzgazdász képzésünk, külker stb.

KOLLÁR ZOLTÁN: helytelen gyakorlat, hogy a náunk tanuló külföldi hallgatók zöme külker szakra jár. Tanszékünknek a koncentrált korában jó lehetőségei voltak a velük való külön foglalkozásra.

PALÁNKAI TIBOR: az alternáció keretében erre újra mód nyílik. Ezeket lefordíthatóvá válik számukra a tananyag a fejlődő és más országok tematikájára. A külföldi hallgató jelenleg sajnos csak két dolgot tehet, vagy külker szakra jár — holott nem külkereskedni akar majd, hanem közzgazdász lenni, vagy választ egy olyan szakot, ahol zömében magyar problémákkal találkozhat, amelyet nem tud saját országára konvertálni.

BENEDECZKI JÁNOS: nem igazíthatjuk az egyetem rendjét külföldiekhez, különben is homlokegyenest eltérő helyekről, eltérő igényekkel jönnek.

PALÁNKAI TIBOR: ezzel egyetértek, de nagy politikai horderejű kérdésről lévén szó számukra is megoldást kell találni.

KOLLÁR ZOLTÁN: a számukra tartandó kurzusokon magyar hallgatók is részt vehetnének, nagyon hasznos lenne, ha többen ismerkednének meg pl. a fejlődő országok problémáival.

SZUHAY MIKLÓS: a külföldiek problémájával, akárcsak a tanárképzéssel nem foglalkoztunk a javaslatban. Nagyon örülnénk viszont, ha az általuk elmondottakat kidolgoznák, hiszen ehhez ti értetek a legjobban. Javaslatokatok örömmel fogadjunk.

Farkasházy Tivadar

A PÁRTBIZOTTSÁG ELŐTT

EGYETEMI KÉPZÉSÜNK FEJLESZTÉSÉVEL KAPCSOLATOS JAVASLATOK

Pártbizottsági ülés elé terjesztette az egyetem rektora oktatási-politikánk fő fejlesztési irányával kapcsolatos javaslatát március 14-én. Berend T. Iván elvtárs három elvi kérdésben kért állásfoglalást a pártbizottságtól: a pb egyetért-e a hosszú távú irányelvvel, a most szükséges és lehetséges lépésekkel és azok elvi kombinációjával, valamint egyetért-e a pb. az elfogadásra kerülő elvek után a szükségesnek tartott intézkedésekkel, hogy 1976 és 1979 között az elképzelést fokozatosan bevezessük?

A pb. oktatási munkabizottsága (OTB) megtárgyalta az egyetem rektorának előterjesztését. Az itt született állásfoglalást az OTB vezetője Kahulits László elvtárs terjesztette a pb. elé.

— Az OTB rendkívül szükségesnek tartja, hogy fejlődésünknek mind a hosszú, mind a rövid, illetve középtávú feladatait alaposan kidolgozzuk, és azt is elismerően helyeselte, hogy az eddigi széles körű vita, valamint a tervezett további viták ezt a feladatmeghatározást megfelelően elősegítik. Ez találkozik egyetemi párttagjaink törekvésével és egyetértésével.

Az OTB-nek a hosszú távú irányról mindenekelőtt az a véleménye és ez nem is képezi vitatárgyát, hogy itt nincs koncepció. Hosszú távú irány annyiban van, amennyiben megfogalmazódik ebben az anyagban jó néhány olyan elv, amely vagy általában a felsőoktatásra érvényes és igaz egyetemi képzési szinten, vagy néhány elv, ami a mi speciális képzési rendszerünkben adódik. Így tehát azt véljük igaz, hogy hosszú távon egyetemi jellegű oktatást kell kialakítanunk, ami jelenti az alapozás erősítését, a konverthatóság szélesítését, a komplexitást elősegítő szakosítást és más olyan elveket, amelyek ebben az anyagban megfogalmazást nyertek.

Az OTB azonban kifejezte azt a meggyőződést is, hogy ezek az elvek nem tekinthetők teljesen a fő irány megjelölése szempontjából sem, mert többek között gondolkodni és vitatkozni kell azon, hogy mit is jelent az egyetemi jelleg tartalma, figyelembe kell venni, hogy az egyetemi képzéshez szükséges hallgatói anyagot hogyan tudjuk biztosítani. Az előterjesztésben ez úgy merül fel, mint létszámprobléma, hogy mennyi hallgatót kell képeznünk. De ez nemcsak létszám, hanem hallgatói minőség problémája is. Fölmerült, hogy a fő irány értelmes és elfogadható értelmezése feltétlenül szükségessé teszi a képzés, továbbképzés dialektikus kapcsolatának tisztázását. Az egyetemi főiskolai képzésnek, nemcsak az elválasztása, hanem az összehangolása is, olyan probléma, amely nélkül a fő irány pontosan nem határozható meg. Hasonlóképpen ez a véleményünk, hogy a fő iránynak tartalmaznia kell az esti, levelező tagozatú képzés megoldásának lehetőségét, nem egyszerűen csak azzal, hogy a főiskolát végzettek hogyan és há-

nyan tanulhatnak tovább, hanem, hogy az egyetemi képzés, ami ennél egy magasabb színvonalat, és egy más koncepciót jelent, hogyan valószínűsíthető meg esti és levelező tagozaton, ahol most is problémáink vannak, jelenlegi feltételeink között.

Erőteljesen vetődött fel, hogy az egyetemi jellegnek megfelelő kutatási, oktatási, módszertani fejlesztési irány meghatározása is olyan feladat, aminek alapján és sok komponenssel együtt lehet a fő irányt meghatározni. Tehát a fő irány eddig nem részletezett komponenseit is sokkal jobban számításba kell venni, ahhoz hogy a fő irányt pontosan meg tudjuk határozni.

A másik ezzel kapcsolatos megjegyzés az volt, hogy annak ellenére, hogy nem tudunk most egy koncepciót kialakítani — hiszen ez nem egy egy menetben munkafeladat, de törekedni kell rá, mert minél előbb jutunk ilyen koncepcióra, annál jobban tudjuk a jövőre alapozni jelenlegi cselekedeteinket. — Ezeknek az az elveknek valamilyen konzisztens rendszeret hozzuk létre, amelyek nemcsak egymás mellett léteznek elvek, hanem egymással szoros kapcsolatban levők is, és így a fő irány is egységesebben meghatározható. A hosszú távú iránynak azoknak a komponenseivel, amelyeket az anyagban megfogalmaztak, egyetértünk, néhány ilyen elv részletezését, illetve több ilyen elvnek a fő irányba való beépítését javasoljuk, a továbbiakban pedig azt, hogy ezek az elvek ne egymással szembe fordítottak legyenek, hanem egy egységes konzisztens rendszert képezzenek, amelynek alapján világos elötteünk, hogy mi felé fejlődünk.

A most szükséges lépések rövid, vagy középtávú elképzeléseivel kapcsolatban az OTB egyetért azokkal az elképzelésekkel, amelyek a szakágazatok merev, rendszerének feloldására, az alapozó képzés erősítésére, a kötelező tárgyak rendszerének kidolgozására, a tantárgyi szétválasztás megszüntetésére, és úgynevezett alternatív blokkok kialakulására irányul. Egyetért emellett azzal is, hogy a képzési idő növelése is helyes. A bizottság tagjai inkább az öt

évvél értették egyet, mint a négy és féllel, ugyanakkor azt is fölvetették, és az OTB ezzel is egyetért, hogy a képzési idő növelésére való törekvés csak akkor helyes, ha ezt ki is tudjuk tartalommal tölteni.

Az OTB két dolgot fejtett ki a rövid, illetve középtávú továbbfejlesztéssel kapcsolatban. Az egyik az, hogy miután nem látjuk teljes körűnek és konzisztens rendszerűnek a hosszú távú irányt, merész lenne úgy fogalmazni, hogy elképzeléseink a rövid és középtávúval ezzel a hosszú távval megegyeznek. Lehet, hogy azokkal az elvekkel, amelyeket elfogadtunk, helyesnek tartottuk és úgy foglaltunk állást, hogy ezek időtállóak, azokkal a mi lépéseinket össze lehet vetni, és így el lehet fogadni.

Az OTB többsége nem látja teljesen biztosítottak az anyag alapján azt, hogy minden olyan feltétel megvan a rövid, illetve középtávú feladatok megkezdésére, amely az 1975 őszén beiratkozott hallgatóknál már alkalmazható. Annál is inkább kételkedik ebben, mert megfontolási kérdése, hogy azelőtt döntésünk a bevezetés időpontjáról, mielőtt ezek a feltételek összeállnának, és világossá válnának az egyetemen. A döntést össze kell mérni, amikor a tanterveket megvitatjuk, akkor ezek a feltételek is szóba kerülnek.

Tehát a korábbi döntés bizonyos megelégedés lenne a feltételek megteremtésének, amit meg lehet fontolni.

Az OTB vitáján két kérdés szerepelt még — bár a rektor elvtárs állásfoglalást ebben nem kért, az anyag mégis arra kötelezte az OTB-t, hogy véleményét nyilvánítsa. Ezeket a következőkben lehet röviden összefoglalni.

A pécsi tagozatról az a véleménye, hogy nem érett meg arra még, hogy önálló karrá váljon. A másik állásfoglalásra váró feladat; a nemzetközi kapcsolatok szakot az OTB úgy látja, hogy ez egy idegentest a mi graduális képzésünkben, de hatékonyan megoldható továbbképzési rendszerünkben. Ha a hosszú távú koncepcióban kell gondolkodnunk, akkor ezekben a kérdésekben is állást kell foglalni, mert ezek a mi egyetemi kereteinkben belül folynak.

Az OTB kifejezte a véleményét azzal kapcsolatban is, hogy irreálisnak tartja az egyetemi és főiskolai hallgatók kölcsönös átáramlásának a jelenleginél nagyobb mértékét, mint ahogy ez az anyagban szerepel.

Berend elvtárs bevezetőjében az OTB álláspontjának ismertetését széleskörű vita követte. Általában az alapkérdést a funkcionális — ágazati egyetemi képzés illetve egyetértés alakult ki, úgyszintén egyetértés volt az alternációk kiterjesztésével, a túlzott specializáció felszámolásával. Végül is a fejlesztési fő irányra vonatkozó javaslatot a pb — az OTB megállapításainak figyelembevételével — elfogadta.

SPORTHÍREK

Március 21-én bonyolították le az egyetem kispályás-foci bajnokságát a három kar és az első évfolyam legjobbjai részvételével. Az izgalmas körmérkőzések végeredményeként az első általános kar csapata lett 4 ponttal. A további sorrend kereskedelmi kar 3 pont, ipari kar 3 pont, I. évfolyam 2 pont. A torna gólkirálya Jancsó Kornél — kereskedelmi kar — lett.

Közzgazsiker a kispályás Budapest-bajnokságon. A 40 budapesti egyetemi és főiskolai csapat közül két közzgazsiker csapat vívta a döntőt. Nagy küzdelem után végül is tizenegyes rúgásokkal nyert az általános kar csapata az ipari kar előtt.

Minden méterre jutott egy induló

1600 fiatal vett részt az I. kerületben rendezett „Felszabadulási Mérőföld” futóversenyen (Eszes István felvétele)

Csoportos névadás

Március 20-án délután a Kinizsi klubjában hét kis „közgazdos csemete” kapott nevet ünnepélyes névadáson

(Fotó: Eszes István)

A latin-amerikai kör nyitott

A KÖZGAZDÁSZ decemberi számában adtunk hírt, a latin-amerikai kör megalakulásáról. Most felkerestük a kör vezetőjét, dr. Kollár Zoltánt, a világgazdaságtan tanszék adjunktusát, hogy megtudjuk, mit takart a szűkszavú közlemény, és mi történt megjelenése óta.

Kérdésünkre elmondta, hogy a kör az egyetemünkön tanuló diákok ötlete volt, akik szeptemberben keresték fel javaslatukkal. Ezt a szervezésről, a kör működési formájáról folytatott viták követték. A kör létrehozásának célja a latin-amerikai diákok szakmai tevékenységének helyes irányba terelése. A latin-amerikai diákoknak a többi külföldi hallgatóhoz képest is kevés lehetőségük van a hazalátogatásra (anyagi és egyéb okok miatt). Ez felidezi a latin-amerikai valószínűleg való elszakadás veszélyét. Ez a veszélyt szeretnék a vonatkozó szakirodalom megismertetésével, az információ cseréjével csökkenteni. Eddig egy érdemi összefüggés volt, erről adott hírt az említett közlemény. Az összefüggést megismertető Kerekes György, a Társadalomtudományi Intézet munkatársa volt, aki a tavalyi megjelent,

Latin-Amerikáról szóló könyvet ismertette. A könyvet mindenki előre elolvasta, így az előadást érdekes vita kísérte. A téma a latin-amerikai forradalom volt. A kör tervei között szerepel, hogy hasonló vitákat szervezzen a Magyarországon Latin-Amerikáról megjelent könyvek szerzőivel, ezenkívül a Külügyminisztériumból és a Külkereskedelmi Minisztériumból szeretnének előadókat meghívni. De egyes diákok is tartanak előadásokat hazájukról és módszertani kérdésekkel is foglalkozni. Megpróbálják elősegíteni, hogy a latin-amerikai diákok is részt vegyenek a TDK munkájában.

A kör munkájában részt vett mind a hét egyetemünkön tanuló latin-amerikai hallgató és öt posztgraduális is, aki itt kap továbbképzést. Rajtuk kívül eddig senki sem jelentkezett a kör munkájában való részvételre. Kollár elvtárs szerint ez a vizsgaidőszaknak tudható be, ami röviden az első összefüggés után elkezdődött.

A kör nyitott, működési formája kötetlen. Szívesen látnak minden érdeklődőt. Február végéig kitűzik a kör programját a tanszék hirdető táblájára.

Nem nyelvlecke!

Érdekes dolgok történnek mostanában! A múlt héten szerdán elmentem a Kinizsi klubba, a plakáton hirdett Petőfi-estre. Annak rendje és módja szerint, amikor minden együtt volt, megjelent Erdélyi György, az előadó és megkezdte műsorát. Ekkor azonban éktelen lármá zavart meg bennünket. Először még reménykedtem, hogy az előadó nem veszi észre, ha nagyon belemerül, de túlszárult optimista voltam. Leállt és megkérdezte, nem lehetne-e megszüntetni ezt a zsvajgást. A bökkenő ezután következik. Nem lehetett! Úgy éreztem, elsüllyedek a szegycsont: egyetemista vagyok, mint ők, akik kompromittálják a diákokat.

A rendező többször kiment, de mihielyt visszajött, ismét előlről kezdődött minden. Hogy mi volt a zaj? Csupán annyi, hogy rendeltetésszerűen üzemelt a büfé, és fogyasztók is akadtak. Egyetemisták. Úgynevezett kultúrlények,

akik nem értették, miért nem hahotázhatnak a klub ajtaja előtt, ha egyszer kedvük tartja. Őket nem érdekelte, hogy mi van odabenn! Mint általában ismét csak saját kis „jól táplált egyéni érdekeit” tartva szem előtt végig „duruzsolták” az előadást. Nem halkan! Az ajtó amúgy sem zárt rendesen (=sehogy sem zárt), nem tehetett semmit.

Az előadás után megkérdeztem az illetékest, mit lehetne tenni, hogy máskor ne forduljon ez elő. A válasz határozott volt: „Legközelebb bezárjuk a büfét”.

Nagyszerű megoldás! Kár, hogy a büfébe igyekvők ettől még nem jönnek be inkább a klubba, esetleg elmennek valahová, ahol nemcsak hahotázni, de notázni is lehet. De még nagyobb kár az, hogy ettől még nem fognak rádobni arra, hogy az „én”-en kívül még öt hasonló névmás van: te, ő, mi, ti, ők!

— dobos —

Vidám népszokások az egyetemen

Vidám népszokások minden egyetemen megtalálhatók. Húsvétkor például a gazdaságföldrajz előadásokat a Húsvét-szigeteken tartják. S hogy mindenki otthon érezze magát, az egyes előadót is elviszik magukkal. A filozófiai tanszék kijelentette, hogy nem hisz a csodákban, a megismerés pedig végtelen. Ezt ugyan nem a hallgatók tudására értették, de mégis figyelemre méltó kijelentés. Olyannyira, hogy mindenki felfigyelt a hívó szóra.

Megkezdődött az egyetemi locsolkodás. Az eső kezdte, ő volt a legfürgőbb. Nemsokára felébredt téli álmából a tavalyi hó is, de ekkor már késő volt. Többen a koncentrált oktatást akarták meglocsolni, de ők piros tojást kaptak. Akik februárban nyári szakmai gyakorlaton voltak, fehér nyuszt kaptak, piros szemekkel, fekete diplomával.

A folyosókon és az ifjúsági szervezetekben kezdetét vette a tavaszi nagytakarítás. A folyosók már ragyognak, sokan azonban még csak a gyogásnál tartanak.

Voltak persze, akik a locsolkodást másképp értelmezték. Ezekben a napokban egymást értékelik a locsolkodók, s egy új játék van terjedőben: Ki mit vállal? Ez annyiban új, hogy a vállalat idáig nemigen vette igénybe, s én inkább úgy vettem észre, sok ember szájjal vállal, esetleg vállal szájjal. Ezt persze a KRESZ értelmében szabad,

így aztán az is érthető, ha néhányan — nem kölnivtázzel — egymás szemébe locsolják az igazságot.

Többen polgári nézeteket vallanak, ezt az is bizonyítja, hogy kötögetnek. S ha ezt szemükbe mondják, olyan idegesek lesznek, hogy még a sáljukba is belekötnek. Így készül a kötött sál.

A könyvtárban nem lehet locsolkodni. Ott az a szokás, hogy a legények húsvét másnapján másnaposan — végigjárják a tankönyveket, s a régi hagyományoknak megfelelően lapokat tépnek ki belőlük és elviszik kedvesüknek.

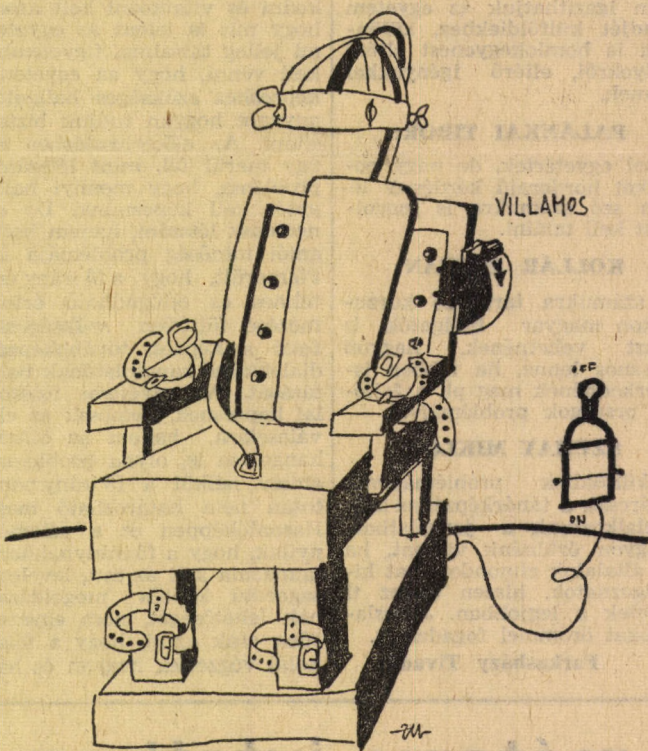
A menza pedig locsol a locsolókra. Az adagok a változatosság kedvéért kisebbek, ügyis túl vagyunk táplálva, meg aztán, mint mondják, tanulni járunk az egyetemre és nem zabálni.

A legnagyobb locsolkodás természetesen idén is a klubban van. A tavalyi sör-csaták emléket — mintegy utalva a sör erősségére — már csak néhány vízfestmény őrzi a falon, de a hangulat így is rózsás. Többen véruket is adták, mert véradás volt. Még többen azonban nem adták, ők is ugyanerre hivatkoztak.

Ezenkívül egyre inkább terjedőben van a disznóölés, erről azonban majd a vizsgaidőszak után számolunk be. Ha addig ki nem számolnak bennünket.

F. P.

SZÉKEK

KN villamos

ÖNVALLOMA'S

Halász Géza karikatúrái

SPORT

Egy rossz hír helyett

Miután véglegessé vált, hogy idén nélkülünk rendezik meg Pécsen a hagyományos Egyetemi Bajnokságokat, lábra kelt egy hír távolmaradásunk okáról: Kiszálltunk a buliból, mert jövőre mi lennénk a soros rendezők...

Nos, ez így nem igaz, s hogy miért nem, azt Török György tanár úr, a testnevelés tanszék tömegsportfelelőse mondja el.

— Az Egyetemi Bajnokság a tudományegyetemek közös sportrendezvénye, amelynek lebonyolítása minden évben más intézmény feladata. Eddig a Közgáz is részt vett ezeken a versenyeken annak ellenére, hogy oktatási profilja eltér a budapesti, debreceni, szegedi és pécsi tudományegyetemekétől. Eppen ez indított bennünket arra, hogy létrehozzuk a közgazdasági jellegű felsőoktatási intézmények bajnok-

ságát, amely kiváló alkalmat nyújtana — sportolási lehetőségeket túlmenően — a hasonló képzésben részt vevő hallgatók közötti barátság elmélyítésére. Az ötlet megvalósítása már folyamatban van. Meghirdettük a Felszabadulási Jubileumi Kupát, melynek versenyait négy sportágban a testvérintézményekkel (Pénzügyi és Számviteli Főiskola, Belker. Főiskola, Kül. ker. Főiskola) közösen, március 22-től, április 12-ig bonyolítjuk le. A bajnokság valamennyi rendezési költségét egyetemünk sportbizottsága viseli.

Örömmel üdvözljük ezt a, reméljük hagyományteremtő törekvést. (A versenyek eredményeiről lapunk következő számában számolunk be.)

(bánsi)

Jancsó Kornél, a gólkirály Fotó: Kiss Z.

Tudományos diákkörök XII. országos konferenciája az egyetemen

Ez évben egyetemünk vállalta a tudományos diákkörök XII. országos konferenciája közgazdaságtudományi szekciójának megrendezését. A szervezők színvonalas programot állítottak össze. Április 24-én 10 órakor az egyetem aulájában dr. Garamvölgyi Károly oktatási miniszterhelyettes nyitja meg a háromnapos konferenciát. A szekcióülés időpontja a következő: 1975. április 24-én 11—13 óráig és 14—17 óráig, 1975. április 25-én 9—12 óráig és 14—17 óráig.

Eredményhirdetés április 26-án 11 órakor lesz az egyetem aulájában. A szervezők a szakmai rendezvényeken kívül egyéb programokkal is színesítik a konferenciát. A tanácskozást 24-én a II. emeleti tanácsteremben vita lesz a tudományos diákkörök működéséről, ugyanaznap este 19 órakor pedig ismerkedési est és fogadás. 25-én este 7 órakor kultúrműsor várja a résztvevőket és a meghívott vendégeket. Az egyes alszekciók a következők: Népgazdaság tervezése és irányítása alszekció (247/a terem), Nemzetközi és vállalati pénzügyek alszekció (228/a), Vállalati politikai gazdaságtan alszekció (306/a), Szervezési problémák a közgazdasági gyakorlatban alszekció (248), Matematikai módszerek alkalmazása a közgazdaságtanban alszekció (245), Agrár- és élelmiszeripari gazdaságtan alszekció (332), Áruforgalom és értékesítés közgazdasági problémái alszekció (252), Külkereskedelmi kapcsolatok alszekció (214), Világgazdaságtan alszekció (246).

KÖZGAZDÁSZ

A Marx Károly Közgazdaságtudományi Egyetem lapja
Megjelenik kéthetenként a tanulmányi időszak alatt
Felelős szerkesztő:
FARKASINSZKY TIBORNE
Szerkesztőségi: Budapesti IX., Dimitrov tér 8.
Telefon: 257-207
Kiadó: Hírlapkiadó Vállalat
Budapest VIII., Blaha L. tér 3.
Felelős kiadó: Csollány Ferenc
Készül a Szikra Lapnyomdában